НІВА

V ГОД ВЫДАННЯ № 11 (211)

13 САКАВІКА 1960 г.

БЕЛАСТОК

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Цана 60 гр. Сena 60 gr.

ПРАЗ ГАСПАДАРНАСЦЬ —ДА КУЛЬТУРЫ

У апошні час, а гаворачы больш канкрэтна, ад другой паловы мінулага года, у дзейнасці нашых таргавых гмінных і павятовых спулдзельняў удаецца заўважыць вельмі добрую з'яву — агульную стабілізацыю гаспадарнасці. Значыць гэта, што таргавая спулдзельчасць лепш гаспадарыць, лепш выконваюцца інвестыцыйныя і гаспадарчыя яе планы.

У кожным прадпрыемстве, у кожнай установе вельмі важную ролю адыгрываюць кадры, іх тэарэтычна - практычная падрыхтоўка ў выкананні прафесіянальнай працы. Таму працаўнікам спулдзельчага апарату арганізуецца штораз больш рознага характару курсаў, якія падрыхтоўваюць не толькі да чыста фармальнага боку абслужвання кліента, але і яго выхоўвання — культурнавыхаваўчай працы сярод вясковага насельніцтва.

Для прыкладу, скажам крыху аб інвестыцыях і дзейнасці павятовага саюза гмінных спулдзельняў у Саколцы, што кіне вялікі сноп праменняў на вышэй сказаце. Дарэчы, ПСГС у Саколцы ахоплівае таксама і Дуброўскі павет.

У 1959 годзе павятовы саюз гмінных спулдзельняў у Саколцы перадаў у карыстанне некалькі новапабудаваных дамоў таварыства з навейшым абсталяваннем. Гэта вясковы дом тавароў пры ГС у Кузніцы, сялянскі дом тавароў у Саколцы, дом гандлю ў Крынках. Затым наладжан магазін штучных угнаенняў у Карыціне, пункты скупкі хатняй жывёлы ў Шудзялаве і Янаве, магазін угнаенняў у Дуброве. Сакольскі ПСГС арганізаваў на сваёй тэрыторыі 12 меншых крамаў. Яны арганізаваны там, дзе вясковае насельніцтва мела цяжкасці па прычыне аддаленасці ў пакупцы неабходных у штодзённым жыцці рэчаў.

(Працяг на стар. 2)

Перадз'ездаўская дыскусія

МАЕ заўвагі АБ ПРАЦЫ ГП БГКТ

Часта чуюцца нараканні на недастатковую зацікаўленасць беларускай інтэлігенцыі, моладзі, працоўных горада Беластока і г. д. працай Галоўнага Праўлення БГКТ. Нараканні гэтыя ў большасці выпадкаў сапраўды правільныя. Не ўсе беларусы ўтрымоўваюць з Таварыствам належныя сувязі, хоць усе яго справы вельмі блізкія іх сэрцу. Здаецца, што недахоп належнай сувязі мае свае прычыны, якія можна было б часткова перамагчы. У гэтым напрамку зроблена ўжо многа. Нядрэнны пачатак зрабілі арганізаваныя БГКТ вечарыны (забавы), масава прыцягваючыя асабліва беларускую моладзь. Добра арганізаваная забава — гэта не толькі танец і гарэлка, гэта вялікае культурнае мерапрыемства. Моладзь вучыцца культурна праводзіць час, а з іншага боку, пачынае праяўляць зацікаўленасць працай хору, драмгуртка, і г. д. Можна тут правесці добрую выхаваўчую работу. Але гэтая пачатая форма сувязі моладзі з Таварыствам не прадаўжаецца.

Іншым мерапрыемствам, якое масава прыцягвала б моладзь, была б навука танцаў. Добра было б пасля гадзін работы, падобна таму, як робіць ВДК або камітэт ЗМС — ЗМВ пры Настаўніцкай студыі, арганізаваць пад вокам адпаведнага інструктара гуртож навукі танцаў. Таварыства мае цяпер прыгожыя залы, а інструктарскі ганарар пакрыла б сама моладзь. Удзельнікі самі апранавалі б праграму заняткаў. Трэба было б назнаёміць іх на такіх вечарах навукі з нацыянальнымі беларускімі танцамі, якіх мы, на жаль, мала ведаем. Хто ведае, ці такая форма сувязі, апрача іншых дасягненняў, не выявіць сярод нашай моладзі таленавітых танцораў, якімі трэба было б зацікавіцца і стварыць магчымсці дасканалення свайго майстэрства. Дарослых прыцягваюць дыскусійныя вечары, вечары ўспамінаў з перыяду Кастрычніцкай рэвалюцыі, працы ў шэрэгах КПЗБ, удзелу ў ІІ сусветнай вайне і г. д. Ёсць жа нас людзі, якія перажылі многа і якія ахвотна аб гэтым раскажуць.

У сучасным памяшканні Таварыства можна наладзіць пастаноўкі беларускіх кінафільмаў, асветных фільмаў, або фільмаў, спалучаных са слаўнымі гадавінамі, рэфератамі, успамінамі, выступленнем хору і г. д. Здаецца, што дагэтуль акрамя Новага Года ніякія гадавіны ўрачыста не адзначаліся ў нашым таварыстве. А гэта неабходная частка працы Галоўнага Праўлення, якая прыцягнула б шмат моладзі, інтэлігенцыі.

Урэшце, неабходна крануць пытанне ўплыву, паводле маіх думак, дрэнна ўстаноўленых гадзін працы штатных працаўнікоў Галоўнага Праўлення на сувязі з насельніцтвам. Большасць жыхароў працуе ўдзень, зачата сваімі клопатамі і не можа адарвацца ад працы, каб адведаць Таварыства. Часта працаўнік атрымоўвае ад свайго начальніка адказ, што маецца шмат вольнага часу пасля працы. У сапраўднасці, гэты час часта ёсць, але ўжо няма на месцы працаўнікоў Таварыства. Таму добра было б пераглядзець гадзіны працы і раздзяліць іх так, каб у Галоўным Праўленні ад 8 гадзіны раніцы да 20—22 гадзіны вечара можна было сустрэць штатных працаўнікоў. Трэба было б таксама падумаць аб нейкіх дзяжурствах членаў або Прэзідыума або ГП.

Адносна штатных працаўнікоў прапанаваў бы наступныя гадзіны працы: сакратар працуе ад гадзіны 9 да 16, старшыня — 12—19, інструктары, якія не знаходзяцца ў даны дзень у раёне — 8 — 15 гадзіна, інструктар, адказны за аргработу пры ГП — ад гадз. 10 да гадзіны 17. Астатнія працаўнікі, незвязаныя з наведвальнікамі, працуюць у нармальных гадзінах (8 — 15).

Ужо зусім не прадуманы гадзіны працы гарадскога аддзела БГКТ. Не ўлічваючы ўсе іншыя патрэбы, толькі з увагі на існаванне пры ім багатай бібліятэкі, ён мусіць быць адчынены прынамсі да 19—20 гадзіны.

Прысутнасць працаўнікоў у будынку Таварыства, большы доступ да бібліятэкі, сістэматычна арганізаваныя культурна - асветныя мерапрыемствы, здаецца, прыцягнулі б шмат жыхароў Беластока. Пераставала б таксама існаваць праблема перагрузкі штатных працаўнікоў Праўлення дадатковымі заняткамі ўвечары.

УЛ. ЮЗВЮК.

САВА

ХТО ВІНАВАТЫ?

1. СЯМЕЙНАЕ ШЧАСЦЕ

Ім жылося добра. І чаму мела б ім быць дрэнна? Яны нядаўна пажаніліся, былі маладыя і любілі адзін другога. І недахопаў яны не ведалі. Мелі сваю хату з садком і агародам у маляўнічым мястэчку Васількове. Міхась, працуючы ў Беластоку на будаўніцтве, атрымаў прафесію тынкара, якая запэўнівала яму добры заработак. Ганна працавала на фабрыцы валакна.

І здавалася, нішто не зможа перашкодзіць іх шчасцю, нішто не разаб'е адзінства іх сям'і. Праўда здараюцца ў жыцці прыкрыя здарэнні. Але яны толькі яшчэ больш збліжаюць тых, якія любяць адзін другога.

Праходзілі гады. Міхась прадаўжаў працаваць па сваёй прафесіі. Колькі дамоў атынкавала яго брыгада! І зарабляў ён штораз лепш. А дамоў прыносіў штораз менш. Значную частку заработку ён прапіваў. Ён прывык да водкі паступова, неяк мімаволі. Пачаткова ён выпіў з таварышамі пасля атрымання зарплаты. Трэба ж з людзьмі жыць палюдску. Гэта было так прынята, жонка нават не звяртала ўвагі і ніколі яму за гэта дрэннага слова не сказала.

Пасля прыходзілася выпіць часцей. Сядуць, прыкладам, рабочыя паснедаць, а тут бутэлька паяўляецца. Пачастуюць цябе, не адкажашся. А пасля і самому ў даўгу застацца не выпадае. А гарэлка дарагая. Скуль узяць грошы на яе?

Многія знаходзілі спосабы. Будаўнічы матэрыял людзям патрэбны. Можна скамбінаваць. Дзяржава не збяднее. І так грошы да яе вернуцца.

Міхась прыносіў штораз менш грошай.

— Мала вырабілі. Матэрыял у час не даставілі. Непагода перашкаджала, — ілгаў Міхась жонцы.

Але хлусня мае кароткія ногі. Жонка хутка зразумела, што ён маніць. Пачала выгаварваць. Тлумачыўся, але пасля найбліжшай выплаты прыносіў яшчэ менш грошай.

— Даўгі меў, мусіў заплаціць, але вось сплачу даўгі, што да граша дамоў прынясу.

(Працяг на стар. 3)

ПРАЗ ГАСПАДАРНАСЦЬ ДА КУЛЬТУРЫ

(Працяг са стар 1)

З мэтай паляпшэння дастаўкі тавараў у гмінныя спулдзельні ПСГС купіў 3 грузавыя машыны — 2 «Стары», і 1 «Люблін».

У рэалізацыі сваіх інвестыцый ПСГС напатыкаў вялікія цяжкасці. Перш за ўсё не было каму рабіць тэхнічнай дакументацыі даных аб'ектаў. Штат чакаў, бо не было кандыдата. Але ад пачатку новага года ўжо працуе будаўнічы тэхнік.

У бягучым годзе, у канцы лютага, адданы ў карыстанне новапабудаваны вялікі вясковы дом гандлю пры ГС у Саколцы. Кошт яго пабудовы і абсталявання складае лік 1 млн. 200 тыс. зл. Гэты дом гандлю мае сучаснае абсталяванне і 7 двуасобовых аддзяленняў з таварамі.

ПСГС рыхтуе таксама наладзіць на сваёй тэрыторыі дзве новыя пякарні — адну механічную, у Янаве, з сутачным выпёкам 1,5 тоны хлеба; другую, звычайную, у Кузніцы з сутачным выпекам 800 кг хлеба.

У мінулым годзе паменшыліся страты ў бюджэце ПСГС праз недалікі (манкі) на 105 тыс. зл. у параўнанні з 1958 годам. Дасягнута гэта дзякуючы актыўнейшаму ўнутранаму кантролю, а таксама шляхам падняцця ўзроўню прафесіянальных кваліфікацый матэрыяльна адказных працаўнікоў.

Сярод работнікаў спулдзельчага апарата, акрамя людзей, працуючых фізічна, няма ўжо такіх, хто не меў бы скончанай поўнай пачатковай школы. Сярэднюю адукацыю мае 121 асоба, а няпоўную сярэднюю адукацыю маюць 167 асоб. Гэта добра, бо не ўсе ПСГС-ы ў нас паклапаціліся да гэтага часу, каб іх работнікі (маю на думцы ўсю сетку ГС-аў) мелі хаця б поўную пачатковую адукацыю. Такі стан несумненна мае свой уплыў на памяншэнне колькасці недалікаў у крамах і магазінах, бо не ўсе, хто робіць недалікі, робіць іх нарочна, а часта могуць памыляцца ў працы людзі з-за недахопу адукацыі.

Ашчаднасць на недаліках (манках), між іншым, дазволіла ПСГС шырэй разгарнуць культурна - выхаваўчую карысную працу сярод вясковага насельніцтва. Арганізаваны курсы крою і шыцця пры ГС-х у Саколцы і Шудзялаве. Было арганізавана таксама ў 8-мі пунктах курсы гатавання і пячэння. Сумесна з павятовым праўленнем ССМ праведзена з моладдзю спулдзельчая падрыхтоўка ў Старой Разадранцы, Вылудах і Купліску.

З мэтай спулдзельчага выхавання школьнай моладзі ў мінулым годзе арганізавана 9 вучнёўскіх спулдзельняў, якія налічваюць 240 членаў. Да гэтай пары найлепш працавала, вучнёўская спулдзельня ў Яцэўлянах, дзе акрамя школьнай «крамкі» вядзецца гадоўля кролікаў. Пры ГС-ах існуе 4 маладзёжных камісіі, члены якіх праходзяць спулдзельчую падрыхтоўку.

Як бачым ужо з вышэй сказанага (бо шмат добрага яшчэ можна было б сказаць аб сакольскай ПСГС), сумесна з рэалізацыяй інвестыцый кіраўніцтва ПСГС дбае таксама і аб сваіх кадрах. Але гэтым не абмяжоўваецца... Вядзецца спулдзельчае выхаванне, уменне гаспадарыць дзяржаўным дабром, выхоўванне моладзі, сваіх кліентаў, а неаднойчы і будучых працаўнікоў спулдзельчага апарату.

Вялікае значэнне маюць таксама арганізаваныя курсы крою і шыцця, гатавання і пячэння і інш., бо гэта ўсё ў суме складаецца ў карысць культуры жыхара вёскі.

М. К

З жыцця БГКТ

ВЫСТАЎКА ДЗІЦЯЧЫХ МАЛЮНКАЎ

З 23 лютага да 8 сакавіка г. г. у Клубе міжнароднай кнігі і друку ў Беластоку была адкрыта выстаўка малюнкаў Беларускіх дзяцей у Польшчы.

Матэрыялам для выстаўкі паслужыў архіў «Зоркі», з якога было адобрана 32 самых лепшых малюнкаў «Зорчыных» карэспандэнтаў.

Хоць па сваім размерам выстаўка была даволі скромнай, але па падборцы матэрыялу і мастацкім афармленні не ўступала падобным выстаўкам, якія наладжваліся ў Беластоку на працягу апошніх год.

Арганізатарам выстаўкі было Галоўнае праўленне Беларускага грамадска - культурнага таварыства.

(рл)

ШТО ЗА ГОД ЧАСУ ЗРАБІЎ ГУРТОК У РАЙКАХ?

Гурток БГКТ у Райках арганізаваўся ў канцы снежня 1958 года. Дзякуючы актыўнасці ў працы членаў гэтага гуртка, такіх як, напрыклад, старшыня — Уладзімір Філіманюк або 62-гадовы актывіст нашага таварыства — Рыгор Семянюк, на працягу сваёй гадавой дзейнасці гурток патрапіў добра наладзіць працу.

Вельмі добра ў гуртку развіваецца культурная дзейнасць. За гэты час самадзейнікі гуртка паставілі ў сваёй і другіх вёсках 5 беларускіх п'ес («Мікітаў лапаць», «Суд», «Валодзін гальштук», «На ўскраіне сяла» і «Суседка»).

Па ініцыятыве гуртка, жыхары вёскі пачалі будаваць грамадскім чынам святліцу.

Актывісты гуртка маюць таксама дасягненні і ў арганізацыйнай працы. Яны арганізавалі гурткі БГКТ у Казлах, Кошках, Мокрым — суседніх вёсках.

Вёска Райкі невялікая. Усяго 30 хат. Няма тут нават школы і таму члены гуртка не могуць спадзявацца на дапамогу настаўнікаў. Працу гуртка яны арганізуюць самі і, як відаць, нядрэнна. Тым больш заслугоўваюць на тое, каб быць прыкладам для другіх нашых гурткоў БГКТ.

(вб)

ВЕСТКІ З АЎГУСТОВА

Вялікая і прыгожая вёска Аўгустова (Бельскі павет) налічвае шмат моладзі. Але моладзь тут стараецца штосьці рабіць, не так, як у іншых вёсках. Яна дбае аб культурным жыцці сваёй вёскі, клапоціцца аб тым, каб і старэйшыя маглі культурна правесці час. У Аўгустове існуе вялікі гурток БГКТ, які налічвае 55 членаў. Старшынёю гуртка з'яўляецца Люба Бусловіч. Існуе тут таксама і гурток Саюза сялянскай моладзі, які налічвае 17 членаў.

Цэнтрам культурнага жыцця Аўгустова з'яўляецца вясковая святліца, у якой адбываюцца рознага характару вечарыны, сходы, таварыскія дыскусіі, чытанне газет і часопісаў.

Гурток Беларускага Таварыства арганізаваў 20-ціасабовую драматычную групу. Працуюць у ёй людзі здольныя і маючыя ахвоту. Драматычнаму гуртку актыўна дапамагаюць настаўнікі мясцовай школы Яўген Аніська і бібліятэкарша Еўфрасіня Вышкоўская. За апошні час драматычны гурток падрыхтаваў пастаноўку двух п'ес — «Прымакі» і «Суседка», з якімі выступіў перад жыхарамі Аўгустова на культурнай вечарыне 27-га лютага.

М. К.

Перад канферэнцыяй раззбраення

15 сакавіка ў Жэневе пачнецца нарада камітэта па справах раззбраення.

Сацыялістычныя дзяржавы праявілі поўную гатоўнасць да жэнеўскіх перагавораў. Узнікае пытанне, як рыхтуецца да гэтага Захад. Больш чым шэсць тыдняў працягваліся ў Вашынгтоне размовы паміж прадстаўнікамі 5 заходніх дзяржаў. Яны сабраліся для таго каб абмеркаваць сваё становішча да савецкіх прапаноў аб раззбраенні. Вашынгтонскія перагаворы, заканчэнне якіх працягвалася ў Парыжы, не прынеслі патрэбных вынікаў. Заходнія каментатары гавораць, што шляхам перагавораў дасягнуты «істотны поспех», што ўстаноўлены «асноўныя прынцыпы» плана раззбраення. Аднак у сапраўднасці, кожная з 5 заходніх дзяржаў, якія прымаюць удзел у Жэнеўскай канферэнцыі, мае права прадставіць уласны план раззбраення.

Доўгі час заходніх перагавораў і адсутнасць агульнага становішча сведчыць аб глыбокім разыходжанні поглядаў заходніх дзяржаў адносна раззбраення. У чым праяўляюцца гэтыя разыходжанні? Вялікабрытанія згодна з ранейшымі прапановамі Сельвіна Лойда, выказваецца за частковае раззбраенне ядзернай зброі, у выніку таго, што скромныя фінансавыя магчымасці Вялікабрытаніі не вытрымліваюць шалёнага тэмпу гонкі ўзбраення вадароднай зброяй. Аднак Вялікабрытанія не хоча прыступіць да раззбраення аднабакова, баючыся за прэстыж вялікай дзяржавы.

Зусім іншае становішча праяўляюць Злучаныя Штаты Амерыкі. Яны ўсё яшчэ лічаць, што магутнасць заходніх дзяржаў вымяраецца толькі ядзернай зброяй. Таму прапануюць праект ранейшага абмежавання класічнага ўзбраення, згодліва скарачэння арміі ў СССР і ЗША да 2.300 тысяч, а ў Вялікабрытаніі і Францыі да 750 тысяч салдат. А гэты праект, прадстаўлены ўжо раз у 1957 г., у час Лонданскай канферэнцыі па пытанню раззбраення, не да спадобы Францыі.

Францыя не згаджаецца з абедзвюма прапановамі. Да гэтага ёсць дзве прычыны:

1. Францыя застаецца далёка адсталай ад ЗША і Вялікабрытаніі ў прадукцыі ўласнай ядзернай зброі. Яна думае, што пакуль прыступіць да сапраўднага раззбраення ў галіне атамнай зброі, яна павінна стаць «роўнай паміж роўнымі». Нібыта толькі тады яна зможа ўнесці свой уклад у раззбраенне.

2. Францыя патрабуе вялікай колькасці салдат, для таго, каб супраціўляцца ў Алжыры.

Сам праект распачаць жэнеўскія перагаворы ад плана скарачэння войска ёй не на руку. Ужо зараз Францыя ўтрымлівае ўзброеную звышмільённую армію, але алжырскай вайне ўсё ж-такі няма канца.

Такія, у асноўным, ёсць прычыны нязгоднасці паміж заходнімі дзяржавамі ў апошнія дні перад жэнеўскай канферэнцыяй па раззбраенню. Іншыя факты таксама паказваюць на тое, што захад не імкнецца да шчырых размоў аб раззбраенні.

Для прыкладу можна падаць амерыканскі праект утварэння ва ўлонні НАТА міжнароднага атамнага пакта, які б гуртаваў 3 батальёны (ЗША, Вялікабрытаніі і Францыі). У выніку таго, заходнія дзяржавы замест таго, каб прыступіць да раззбраення, пашыраюць сваю мілітарную сілу і, такім чынам, ствараюць яшчэ большую небяспеку.

І падумаць, што ўсё гэта адбываецца на некалькі дзён да Жэнеўскай канферэнцыі, на якую народы свету так многа спадзяюцца.

Аказваецца, што заходнія дзяржавы згодны толькі ў адным: у сваёй непрыхільнасці да перспектыў далейшага памяншэння напружання.

Наколькі моцная будзе гэтая непрыхільнасць — неўзабаве пераканаемся.

У. ЛАЗІНСКІ

Я ішоў па незнаёмаму гораду. Наводзіць спраўкі ў прахожых было рызыкоўна—гэта магло прыцягнуць увагу вайскоўцаў і выклікаць падазрэнне. Праўда, у мяне ў кішэні ляжалі надзейныя дакументы, выдадзеныя Губартам, але перспектыва сядзець у камендатуры, даваць паказанні мяне ніяк не ўладжвала.

Апрача таго, я вырашыў праўдзіць свае здольнасці арыентавацца ў незнаёмым горадзе.

На вуліцах, у скверах, на балконах і верандах — усюды хадзілі, сядзелі і ляжалі немцы.

Відавочна, у мястэчку адбывалася фарміраванне новых часцей з астаткаў разбітых на ўсходнім фронце дывізій.

Спусціўшыся па вуліцы ўніз, я дайшоў да парка. Тут было шумліва. Побач галоўнай алеі знаходзіўся рэстаран, у якім іграў аркестр.

Я выйшаў на цяністую ліпавую алею, і яна павяла мяне ў глыбіню парка. Пачаўся змешаны лес. Каля дарогі стаяла статуя жанчыны. Аб гэтай статуі гаварыў Губарт — значыць, я ішоў добра.

Дарога ўзяла крута ў гору і вывяла мяне на здаўленую з усіх бакоў густым лесам церасу. На гэтай церасе павінна адбыцца сустрэча з доктарам. У маім распараджэнні дваццаць мінут. Ёсць час адпачыць і падрыхтавацца да сустрэчы. Мяне непакоіла пытанне — ці гэта той доктар, аб якім гаварыў палкоўнік Рашотаў?

Стрэлка паказала пяць. Доктар акуратны. Я ўбачыў яго здалёк. Ён адзеты ў цёмны плашч, капялюш ссунуты на лоб, у руцэ палка — усё, як дамоўлена.

Доктар выйшаў на церасу, убачыў мяне і тым жа

45

спакойным крокам пайшоў мне насустрач. Я прыкмеціў, як ён выняў з кішэні партсігар і ўзяў у губы сігарэту. Гэта таксама ўмоўлены жэст.

У двух кроках ад мяне ён зволніў крокі і спытаў:

— Прабачце! Ці не знойдуцца ў вас запалкі?

— Калі ласка!

Робячы выгляд, што раскурвае папяросу, доктар уважна разгледжваў мяне, відавочна параўноўваючы з прыкметамі, якія яму перадаў Губарт, а затым спытаў:

— Я бачу, вы прыезджы?

— Так. А што?

— Няскромнае пытанне: здалёк?

— З даследчай станцыі.

— Тады цудоўна! — доктар усміхнуўся, безцырымонна ўзяў мяне пад руку і павёў уздоўж алеі.

У думках я ўзважваў першыя вынікі сустрэчы. Мне хацелася па знешнім выглядзе гэтага чалавека выявіць, на што ён хварэе, што начальства адпусціла яго так далёка ад фронта, ад галоўнай рэзідэнцыі Губарта. Але адказу пакуль я не знаходзіў. Звярнула на сябе толькі адна дэталь: доктар быў у цёмных пальчатках. Ён не зняў іх, калі здароваўся са мною і нават калі закурваў.

— Вы тут першы раз?

— Першы.

— Падабаецца?

— Вельмі.

— Так, прыгожа. Проста рай зямны! Які лес, паветра!

Мы ішлі пад руку. Доктар быў крыху вышэйшы

(Працяг на стар. 4—5

46

XXIV з'езд Кампартыі Беларусі

Нядаўна адбыўся XXIV з'езд Камуністычнай партыі Беларусі.

Прайшоўшы на высокім ідэйна - палітычным узроўні, у абстаноўцы дзелавітасці, крытыкі і самакрытыкі, як адзначала «Праўда», з'езд падвёў вынікі гаспадарчага і культурнага будаўніцтва ў рэспубліцы за справаздачны перыяд, накрэсліў канкрэтныя задачы на бліжэйшую будучыню.

Ажыццяўляючы пад кіраўніцтвам партыйных арганізацый гістарычныя рашэнні ХХ і XXI з'ездаў КПСС, як сказаў у справаздачным дакладзе І сакратар Кампартыі Беларусі тав. К. Т. Мазураў, беларускі народ, як і іншыя народы Саюза ССР, дабіўся новых поспехаў ва ўздыме эканомікі і культуры сваёй рэспублікі. Гэтыя поспехі заваяваны самаадданай працай рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі, яны сталі магчымымі, дзякуючы велізарнай дапамозе рэспубліцы з боку Цэнтральнага Камітэта КПСС і ўрада СССР, падтрымцы вялікага рускага і іншых народаў Савецкага Саюза.

1-шы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі К. Т. Мазураў і Уладзіслаў Гамулка на вуліцах Мінска ў час пабыўкі ў БССР польскай партыйна - урадавай дэлегацыі.

За справаздачны перыяд, г. зн. за 4 гады, аб'ём прамысловай вытворчасці ў Беларусі павялічыўся ў 1,6 раза. У народную гаспадарку ўкладзена 17,4 мільярда рублёў, што раўняецца капіталаўкладанням за восем папярэдніх год. За гэты час пабудавана і ўведзена ў дзейнасць 25 вялікіх прамысловых прадпрыемстваў аснашчаных перадавой тэхнікай. Разгарнулася будаўніцтва магутных пабудоў сямігодкі — Полацкага нафтаперагоннага камбіната. Бярозаўскай ДРЭС, газаправода Дашава — Мінск і іншых важных аб'ектаў.

Значныя дасягненні мае таксама сельская гаспадарка. Павялічылася вытворчасць усіх відаў сельскагаспадарчых прадуктаў. Валавая прадукцыя жывёлагадоўлі за апошнія чатыры гады ў калгасах і дзяржаўных гаспадарках узрасла больш чым у паўтара раза. Вытворчасць мяса на сто гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў павялічылася амаль удвая, малака — у 2,6 раза.

Велізарны размах мае жыллёвае будаўніцтва. За апошнія чатыры гады ў гарадах і рабочых пасёлках пабудавана і здадзена ў эксплуатацыю жыллёвых дамоў агульнай плошчай звыш шасці мільёнаў квадратных метраў, або 140 тысяч новых кватэр, што амаль у два разы больш, чым за папярэдняе чатырохгоддзе. У сяле пабудавана 101 тысяча дамоў.

Дэлегаты з'езда, адзначае «Праўда», з гордасцю гаварылі аб дасягненнях у развіцці эканомікі і культуры. Гэтыя дасягненні яны разглядвалі як ступень для барацьбы за новыя яшчэ большыя дасягненні.

Пасля з'езда адбыўся пленум новага ЦК КП Беларусі. Пленум выбраў Бюро ЦК, сакратароў ЦК. Першым сакратаром ЦК КП Беларусі выбран К. Т. Мазураў, другім сакратаром — Ф. А. Сурганаў, сакратарамі — П. М. Машэраў, В. Ф. Шауро, Д. Ф. Філімонаў.

(Працяг са стар. 1)

Але даўгам так і не было канца. Жонка выходзіла з цярпення. Яна ўвесь свой заработак прыносіла дамоў. А дома пасля працы на фабрыцы мела клопатаў па вушы. Трэба ж было пакарміць і адзець чацвёра галадранцаў, на якіх адзенне, як на агні, гарэла.

Пачаліся сваркі. Часам пасля гэткай сваркі абое ішлі да работы з сінякамі. Ганна была дужая і ўмела за сябе пастаяць.

Калі быў цвярозы, Міхась адчуваў, што праўда на баку жонкі, і не адзін раз сам сабе абяцаў выправіцца. Але заўсёды нешта перашкаджала.

— Што ж ты, брат, насупіўся, хадзі выпі шклянку, — запрашае яго таварыш, сядаючы да снедання.

— Не хачу, адчапіся, — са злосцю адказвае Міхась.

— Відаць, брат, што ты ўчора праз меру хлябануў і да сябе прыйсці не можаш. Хадзі лепш пахмяліся, дык адразу ў вачах пасвятлее.

Міхась прабаваў адпірацца, але гэта было вышэй яго сіл. Паступова мякчэў і прысядаў да таварыша.

Хто вінаваты?

І сапраўды, гарэлка разганяла клопаты, як летні вецер непагодныя хмары.

Паволі водка вытраўляла чалавечыя пачуцці, вытраўляла прывязанасць да жонкі і дзяцей. Ён маркотна ішоў дамоў, а дома быў грубы і прыдзірлівы.

2. ЗДРАДА

Прыйшла вясна 1959 г. Міхась працаваў на новай пабудове на Новым Свеце. Тут вызначылі яму ў дапамогу Веру. Гэта была ўдава, якая пражывала ў вёсцы Каракулі, дзе мела сваю хату і кавалачак зямлі.

Спачатку ён крывіўся, не спадабалася, што да яго вызначана жанчына. Хутка прывык. Нават прыемна было, што яна пры ім працуе. Было з кім словам перакінуцца. Было з кім пажартаваць у час снедання пры гарэлцы.

І чым больш абыякавым станавіўся яму свой дом, тым больш прыцягвала яго да сябе гэта жанчына. І не таму, што яна адзначалася свежай маладосцю, або надзвычайнай прыгажосцю. Не, яна была на два гады старэйшай за яго жонку, мела дзве падрастаючы дочкі і не мела нічога такога, што б ставіла яе вышэй.

Але яна мела тое, што страціла яго жонка, забітая сямейнымі клопатамі. Яна была вясёлая і бесклапотная, ніколі з ім не сварылася, бо і чаго ж ён было з ім сварыцца? (Працяг на стар. 4).

У дапамогу мастацкай самадзейнасці

ЛЕНІНСКІЯ ВЕЧАРЫНЫ

Як вядома сёлета ў красавіку ўсё прагрэсіўнае чалавецтва адзначае слаўную дату — 90-годдзе з дня нараджэння Уладзіміра Леніна.

Гэтыя ўрачыстасці будуць шырока адзначацца і ў нашай краіне. У святкаванне слаўнай ленінскай гадавіны павінны як найактыўней уключыцца нашыя гурткі. Трэба, каб кожны гурток у сваёй вёсцы арганізаваў Ленінскую вечарыну.

Матэрыял для мастацкай часткі шукайце ў «Ніве». Ад сёння будзем змяшчаць рэпертуарны матэрыял для гурткоў мастацкай самадзейнасці.

І ЛЕНІН, ЯК СВЕТАЧ

Словы і музыка П. ШЫДЛОЎСКАГА

Вякамі жылі ў паняверцы народы,
У цемры ад гора шмат слёз пралілі.
І Ленін, як светач, ён шлях да свабоды,
Працоўным усім паказаў на зямлі.

Як рэкі вясною, так гнеў разліваўся,
А сілы раслі, нібы мора прылiў.
І з ленінскай праўдай народ наш падняўся,
Ён волю і шчасце ў змаганні здабыў.

Сягоння ў красе і у славе Радзіма,
Шчаслівыя песні народы пяюць,
А Леніна мудрасць, вялічча і сіла ...
У партыі роднай нязгасна жывуць.

І Леніна праўда не знае змяркання, —
Лунае на свеце і ўсходзіць зарой,
А слава аб ім, нібы сонейка ззянне,
Свяціць будзе вечна над нашай зямлёй.

Пад уладай Браніцкіх

«ДАБРАДЗЕІ»

Памёр Ян Клеменс Браніцкі. Усё жыццё не ладзіў з раднёй сваёй супругі — Панятоўскімі, і сваёй супрузе амаль нічога не пакінуў у спадчыне. Аднак для чаго ж быў брат — кароль Станіслаў Аўгуст? Ён не пакінуў «бедную» ўдаву без сродкаў жыцця, без асабістай маёмасці (гэтага «амаль нічога», што пакінуў ёй яе памёршы гетман, хапала на ўтрыманне 1000-чы сярэдніх сем'яў) і далажыў ёй яшчэ шчодрай рукою Бельск і Бельскае лясніцтва.

Узрадавалася графіня, але дарэмна... Аказалася, што Бельск, гэты ж самы, што быў у руках Браніцкіх, праз некалькі пакаленняў (на правах каралеўскіх надзелаў) з квітнеючага калісьці горада зрабіўся нікчэмнай мясцінай.

А вядома, што пачынаючы ад XIII ст., Бельск быў вядомы як даволі важны торговы цэнтр, які распалажыўся на тарговым шляху, праходзячым ад Русі да Мазоўша, і далей у Нямеччыну і на пабярэжжа Балтыйскага мора. Яшчэ ў XVI ст., паводле дасведчання каралеўскай камісіі ў 1576 г., тут было 557 дамоў, 193 пляцы пад забудаванне, 265 рамеснікаў, 57 піўных і 8 мядовых корчмаў, 3 млыны. У такім выпадку, хто ж даваў Бельск да такога становішча, як не тры пакаленні Браніцкіх і некалькі падобных ім пакаленняў яшчэ раней?

Але аб гэтым не ўпамінае ў сваім дзённіку Міхал Стажэнскі, дваравы гетмана Браніцкага, бранскі староста і паўнамоцны «Кракоўскай Пані», як называлі Ізабэлу Браніцкую. Ён не ўпамінае таксама аб тым, што зусім квітнеючай частка Бельска быў Галавеск, дзе Браніцкі меў свой фальварак і палац. А ён жа піша, што «у маёмасцях, якія на-

2)

лежаць да гетмана, панавалі дабрабыт і прыкладны лад і парадак. Браніцкі загадаў будаваць прыгожыя і моцныя будоўлі, а таксама даваў фонд шматлікім установам агульнага карыстання, як касцёл, бальніцы, дамы міласэрдных сясцёр, манастыры, для ксяндзоў, утрымліваючых школу і т. п». Некалькі старонак далей Стажэнскі, як бы забываючы аб гэтых заслугах Браніцкага, піша, што Бельск меў такі жаласлівы выгляд, што аж трэба было выбраць спецыяльную камісію пад кіраўніцтвам ген. Макраноўскага (дарэчы «сябар» Браніцкай), каб прывесці Бельск да хоць якога - небудзь парадку і выгляду. Дрэва даў кароль, цэглу — Браніцкая. Былі пабудаваны «касцёл, школа, масты, уложана маставая, куплены насосы і стражніцкія помпы».

Горда піша пра гэта Стажэнскі, часта падкрэсліваючы заслугі караля, Браніцкай і свае. Аб адным толькі, здаецца, забывае, а менавіта: нічога не гаворыць пра тое, чыімі ж рукамі і на чые грошы усё гэта было зроблена. Ён нічога не ўпамінае пра жыхароў Бельска і сялян з навакольных вёсак.

Але ж, прабачце! Аб іх таксама ўпамінае. Аказваецца, што былі... нездаволеныя такой «энергічнай дзейнасцю».

«Пры дапамозе гарэлкі, якой не шкадавалі, узбунтавалі сялян у палове бельскага староства. Арганізавалі невялікія групы, бадзяючыяся па аколіцы. Графіня паведаміла аб гэтым свайго брата — караля, які прыслаў два эскадроны жаўнераў, каб іх упакоіць».

Мабыць, спатрэбілася шмат гарэлкі, каб упаіць ёю палову павета, сапраўднае мора, роўнае мору крыўд, нагрувашчаных на працягу стагоддзяў. І зноў, як да часоў Браніцкага, бачым войска, «супакойваючае» нездаволеных сялян.

Сяляне не вытрымалі перад сілаю, але не адракліся барацьбы за свае правы. Яны адказаліся толькі ад узброенага паўстання, а ў адносінах да Браніцкай і яе пляменніка Панятоўскага ўзбудзілі судовы працэс. Але аб самім працэсе і аб ролі, якую ў ім адыграў вядомы ўжо нам абаронца «пакрыўджаных» графіні Міхал Стажэнскі, раскажам у асобным артыкуле.

В. КРАСЬКО

У КАЛОДНЕ НЕ СПЯЦЬ

На пачатку 1958 года ў сельгасгурток ўступіла ўсяго толькі 4 гаспадары. Яны злажылі грошы і супольна купілі малацільны агрэгат. За працу агрэгата атрымалі ў гэты ж год 15 тысяч злотых чыстага даходу. Жыхары Калодна пераканаліся, што гэта сапраўды вельмі карысна і таму ахвотна пачалі ўступаць у гурток. Зараз у гуртку налічваецца 23 гаспадары. Супольнымі намаганнямі ў мінулым годзе яны купілі трактар з цэлым камплектам сельскагаспадарчых машын да яго. За працу малацільнага агрэгата і ў мінулым годзе гурткоўцы атрымалі не малы даход.

— Але, — як кажа старшыня гуртка Кастусь Дарашкевіч, — найважнейшае тое, што, дзякуючы машынам, мы на

Вуліца ў Калодне.
Фота — В. Баршчэўскі

многа палегчылі сваю фізічную працу. З прадвеку цяжкая прафесія земляроба становіцца ўсё больш механізаванай.

Непадалёк Калодна, ва ўрочышчы «Доўгае», вякамі ляжаў агромны абшар дрыгвястых балот. Да гэтага ўрочышча, як кажуць людзі, нават ваўкі баяліся забягаць. Дрыгва засмактала б. А ў вёсцы з кормам дрэнна. Амаль зусім няма сенажацяў. Дзе ўжо ў такіх абставінах марыць селяніну аб павелічэнні жывёлагадоўлі. Гурткоўцы вырашылі загаспадараваць частку гэтых балот. Дапамаглі машыны. У мінулым годзе з 6 гектараў загаспадараваных сенажацяў атрыман высокі ўраджай дабраякаснага сена. Адзін загаспадараваны гектар даў яго ў сярэднім па 70 цэнтнераў.

На вясну ў гэтым годзе гурткоўцы пастанавілі загаспадараваць яшчэ 30 гектараў балот. Карысць з гэтага будзе не малая.

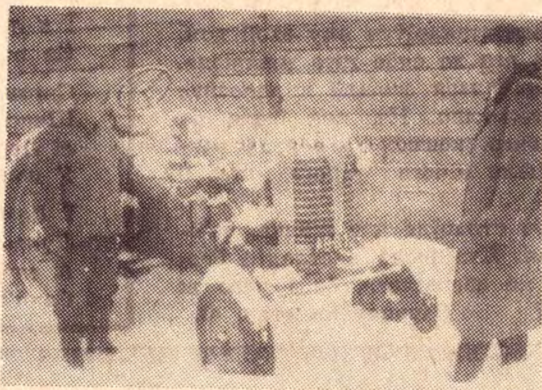
— У вёсцы Даўнева, у былым маёнтку пана Младзэцкага, — гаворыць старшыня гуртка, — засталося 70 гектараў сенажацяў. Яны цяпер запушчаныя. Няма каму задбаць пра іх. Распараджаецца імі Дзяржаўны фонд зямлі. Мы пастанавілі звярнуцца ў аддзел сельскай гаспадаркі прэзідыума ПРН у Беластоку, каб дазволілі нам загаспадараваць гэтыя сенажаці. Магчымасць добрага загаспадаравання іх, у нас ёсць. Людзі маюць ахвоту да працы, а машыны дапамогуць. Вось тады мы змаглі б разгарнуць жывёлагадоўлю сапраўды ў шырокім маштабе, — кажа ў захапленні Дарашкевіч.

Несумненна, аддзел сельскай гаспадаркі поўдзе працавітым гурткоўцам на руку. З гэтага ж будзе немалая карысць і дзяржаве.

— Якія ж планы на бліжэйшую будучыню? — пытаем у старшыні Дарашкевіча.

—Перш за ўсё,—адказвае старшыня,— мы поўнасцю хочам механізаваць найцяжэйшыя працы ў полі. Сёлета дакупім яшчэ да свайго камплекта сельгасмашын снапавязалку і капачку. Неабходна таксама пабудаваць прасторны гараж на машыны. Пакуль стаяць яны на двары. А ці гэта па-гаспадарску? Вядома, што не.

Гурток мае сваю пустачарку. На вясну пачне выраблячь пустакі. Спатрэбяцца яны і другім жыхарам вёскі. У Калодне шмат драўляных будынкаў, якія ўжо валяцца ад старасці. Дрэва дарагое, ды і не купіш яго заўсёды. А пустакі на гаспадарчыя пабудовы вельмі прыгодныя. Сельгасгурток у Калодне лічыцца цяпер адным з найлепшых у Беластоцкім павеце. Яго сапраўды актыўная праца пераканала жыхароў Калодна, што гурток дае вялікую карысць земляробам, што ён, у іх цяперашнім жыцці проста неабходны. (вб)

— На вясну, — кажа старшыня Дарашкевіч — машыны будуць стаяць у новапабудаваным гаражы.

Фота — В. Баршчэўскі

(Працяг са стар. 3)

Пачаткова яна не дазваляла фамільярнічаць. І калі ён хацеў раз яе неспадзявана абняць, яна жорстка адпіхнула і загадала трымаць пры сабе рукі. Яна ведала, што ён жанаты і мае дзяцей. Але гэты інцыдэнт хутка пайшоў у забыццё. Яна, не жадаючы гэтага сама, хілілася да яго штораз больш.

Муж яе памёр пяць гадоў таму назад. Праўда, з дзецьмі клопатаў не мела, яны ўжо самі аб сабе дбалі, ды яшчэ дома дапамагалі. А ўсё ж цяжка без мужчыны ў доме. Жывеш, як тое дрэўца ў полі, якое ў часе буры не мае ніякай апоры. Вецер яго хістае, як хоча.

Таму яна і хілілася да Міхася, які быў з ёй ласкавы і добры. Што яна можа разбіць сям'ю, аб гэтым ніхто ў гэткай сітуацыі не думае. Там, дзе грае ролю пачуццё, на разважанні няма месца.

Аднаго разу яна запрасіла яго да сябе. Па-праўдзе кажучы, гэта ён сам напрасіўся. З гутаркі вынікла, што яна збіраецца касіць сенажаць.

— Дапамагу табе, — запрапанаваў Міхась.

Сэрца яе моцна забілася. Не, не мела сілы адмовіць. Пасля працы яны разам паехалі ў Каракулі.

3. ПОМСТА

Доўга не спала ў гэтую ноч Ганна. «І што з ім магло стацца?», — думала яна, перавярочваючыся з боку на бок. Дрэнны ён то дрэнны. Зусім разлайдачыўся ў апошні час. А ўсё ж ён муж.

— Мо' па-п'янаму дзе-небудзь пад аўтамабіль папаў, або ў Супраслі ўтапіўся.

Змучыўшыся, яна ўпадала ні то ў сон ні то ў вабмарок. І на яе адразу нападалі нейкія страшыдлы, ад якіх яна спрабавала ўцячы. Але ногі рабіліся непаслухмянымі і адмаўлялі бегчы. Будзілася з біццём сэрца. Страхі знікалі. Побач было пуста. Муж не вярнуўся.

Назаўтра рана Ганна не пайшла на фабрыку. Яна адправілася ў Беласток на будову, на якой працаваў яе муж. Мужа там не было.

ХТО ВІ

— Не бачылі вы Міхася Жуброўскага? — спытала яна двух рабочых, якія мяшалі заправу да тынку.

— А хто вы будзеце, — спытаў з свайго боку адзін з рабочых, — жонка ці каханка?

Ганна змяшалася. Яна не чакала гэткага пытання. Каб не выдаваць свае пачуцці, яна спрабавала выкруціцца жартам.

Каханка, — адказала яна.

— Ну, дык тады ён з жонкай паехаў учора ў Каракулі, — адказаў рабочы.

Словы гэтыя паласанулі яе, нібы бізуном. Яна, спусціўшы галаву, пайшла, сама не ведаючы куды.

Раптам яе апанавала такая злосць, што яна, каб змагла, дык разарвала б на кавалкі мужа разам з яго каханкай.

— У Каракулі! — загадала яна шаферу, затрымаўшы легкавы аўтамабіль.

Больш не адазвалася ні словам. Маўчала. А нутро раздзірае боль так, што хацелася крычаць на ўвесь голас.

(Працяг са стар. 2)

ад мяне, старэйшы па ўзросту і больш салідны па камплекцыі.

— Вы абедалі?

— Не.

— Доўга ехалі?

— Чацвера сутак.

— Ого! І дарэмна, трэба было самалётам.

Я прамаўчаў.

— Прозвішча ваша Худзякоў?

— Не, не Худзякоў, а Хамякоў.

— Так-так, праўда Хамякоў. А вось імені і па бацьку не ведаю.

— Кандрат Піліпавіч, — сказаў я і, зразумела, не паверыў у тое, што доктар зблытаў прозвішча і не ведаў імені і па бацьку.

— Цудоўна! Ну, дык вось, што, Кандрат Піліпавіч: затрымаецеся ў мяне, а цяпер зробім невялікі мацыён, неабходны ў нашым узросце для выклікання апетыту. Не пярэчыце?

— Наадварот, вітаю.

— Цудоўна!

Калі мы спусціліся ў парк, я спытаў доктара:

— Гэта ўсё санаторыі?

— Не, гэта не санаторыі,—хутка адказаў ён, зрабіўшы націск на слове «не». — Санаторыямі яны называліся нядоўга — з моманту ўз'яднання з так званай роднай Украінай і да чэрвеня сорак першага года. А цяпер у іх свае імёны, якія яны атрымалі пры нараджэнні: вілы, пансіёны, атэлі.

Мы спацыравалі па вуліцах мястэчка.

Ужо змяркалася, калі мы накіраваліся да яго на кватэру.

47

Як толькі ён закончыў перагаворы з гаспадыняй наконт вячэры, я перадаў яму пісьмо Губарта.

У дарозе ў мяне некалькі раз узнікала думка пазнаёміцца са зместам пісьма, але баяўся. Яно магло быць запячатана з разлікам на маю цікавасць. Я помніў адну з парад палкоўніка Рашотава — звяртаць асаблівую ўвагу на дробязі, якія могуць цалкам разваліць вынікі вялікай і цяжкай работы.

Пакуль доктар чытаў пісьмо, я думаў аб тым, што вось ужо больш як дзве гадзіны мы разам, а ён яшчэ ні разу не спытаў аб справах «на тым баку». Відавочна, аб гэтым яго паінфармаваў Губарт.

Прачытаўшы пісьмо, доктар фыркнуў і працягнуў яго мне.

— Пазнаёмцеся, каб ведаць звычкі і характар свайго начальства, — запрапанаваў ён. У пісьме гаварылася выключна аб дасягненнях капітана на паляванні.

— Ну як? — спытаў доктар, калі я звярнуў яму пісьмо.

— У адносінах чаго?

— У адносінах паляўнічых замілаванняў нашага з вамі шэфа.

— Што ж можна сказаць? Паляванне, зразумела, прывабны і карысны занятак. Я дык таксама...

Доктар спыніў:

— Разумею, што вы таксама. Прашу за стол, — запрасіў ён мяне і, разліваючы віно па шклянкам, працягваў: — Для капітана паляванне — усё.

Затым нечакана спытаў:

— Ну, і чаго да мяне завіталі?

Я сказаў, што не ведаю, гэта павінна быць вядомым яму.

48

— Ясна, доктар павінен усё ведаць. Я да гэтага ўжо прывык. Усё ведаць, усё ўмець, нічога не баяцца і ніколі не рабіць памылак. Інакш... — Ён не закончыў фразы, закурыў сігару і зноў напоўніў шклянкі.

Улучыўшы момант, калі доктар спыніў сваю мову, я вырашыў вярнуць яго да гутаркі аб прычынах майго прыезду сюды.

Уся справа зводзілася, аказваецца, да таго, што ў самы блізкі час, праз два тры месяцы, ён следам за мною таксама павінен з'явіцца за лініяй фронта. Там мне давядзецца працаваць пад яго кіраўніцтвам. Я прысланы сюды падрабязна інфарміраваць яго аб абставінах і магчымасці працы «на тым баку», абмеркаваць умовы і месца сустрэчаў, распрацаваць спосабы сувязі, даць характарыстыку людзям, якіх можна выкарыстаць.

Я ў думках паставіў побач з доктарам Губарта. І па знешнім прыкметам і па характару гэта былі зусім супрацьлеглыя людзі. Губарт слухаў мяне, а сам не выказваў нічога, што я мог бы выкарыстаць. Доктар, наадварот, прымушаў слухаць сябе.

Цэлы вечар мы абмяркоўвалі будучую «на тым баку» работу.

Доктар моцна разлічваў на Саўрасава.

— А што вы думаеце аб Брызгалаве? — спытаў ён мяне.

— Гэта хітры, але недалёкі чалавек.

— Дурань ён! — сказаў доктар.

— Так, бадай што праўда, — падтрымаў я.

— Гэта кандыдатура самога капітана, — працягваў доктар. — Яму т[illegible] такое месца,

49

— Дзе затрымацца? — спытаў шафёр, калі яны ўехалі ў вёску.

Ганна прачнулася. Яна і сама не ведала, дзе затрымацца. Яна забыла нават спытаць прозвішча жанчыны, з якой паехаў яе муж.

Аўтамабіль затрымаўся. Яна паклікала да аўтамабіля хлапчука.

— Дзе тут жыве жанчына, што ў Беластоку на будове

НАВАТЫ?

працуе?

Хлапчук пачаў блытана пасняць.

— Сядай з намі, пакажаш!

Хлапчука не трэба было два разы прасіць. Такія выпадкі рэдка здараюцца. Ён у момант апынуўся на мяккім сядзенні.

Неўзабаве аўтамабіль стаяў перад хатай Веры. Ганна бягом уварвалася ў хату. Адчыніўшы дзверы, яна на хвіліну аслупянела: на ложку ляжаў яе муж з Верай.

Яны не паспелі ўстаць, як яна апынулася ля ложка. Схапіўшы мужа за кудлы, яна пачала акладваць яго аплявухамі.

Рвануўшыся з усёй сілы, ён вырваўся з яе рук і, схапіўшы пінжак, бомбай выляцеў на двор.

Ён падаўся на вуліцу і тут заўважыў аўтамабіль. Павярнуўшы назад, ён з лёгкасцю хлапчука пераскочыў плот і панёсся, як заяц, праз поле ў лес.

Ён бег на ўвесь дух, хоць ніхто за ім не гнаўся.

Раптам ён зволніў бег. Яму стаў у выабражэнні вобраз, які толькі мігнуў перад вачыма, калі ён агляну́ўся на пароз̌е, уцякаючы ад жонкі. У руцэ яе быў кухонны нож.

— А што калі... — ён баяўся нават дадумаць да канца.

— Мо' лепш вярнуцца? Але чым жа я дапамагу? Біцца з жонкай не будзеш. Хай сама бароніцца, — суцяшаў ён сябе.

І ён зноў прыспешыў ход, уцякаў, як памаўзлівы кот, якому пагражае кара. Ён уцякаў ад свайго запэцканага сумлення. Яму не прышло ў голаву, што ад сумлення не ўцячэш.

4. ЭПІЛОГ

Яна была страшнай, калі выбегла з дому. Валасы раскудлачаны, аблітая крывёй.

Адбегшы ад ганку, заўважыла каля плоту кучу камення. Затрымалася, агледзілася навокал непрытомнымі вачыма. А пасля, хапаючы каменне, яна, як ашалелая, кідала іх у вокны. З гукам трэскалі шыбы і жаласна пазваньвалі кавалкі шкла, падаючы на зямлю.

Апрытомнеўшы, яна села ў аўтамабіль і загадала ехаць у Васількова.

Шафёр дрыжачай рукой пацягнуў за стартар.

— Ці можна заявіць аб выпадку? — спытаў шафёр, калі яна высела каля сваёй хаты.

— Як сабе хочаш, — адказала.

Веру не паспелі завезці ў бальніцу. Яна памерла ў дарозе ад страты крыві.

Ганна прыцягнута да судовай адказнасці за забойства. Міхась далей працуе на будове. Ён карыстаецца славай сумленнага працаўніка.

САВА

НОВАЯ ШКОЛА — ВЯЛІКАЯ РАДАСЦЬ У АЛЬХОЎЦЫ

Зімовы марозны дзень. Усё навокал тоне ў праменнях сонца; снег іскрыцца, аж вочы баляць. Незвычайна выглядала вуліца ў Альхоўцы ў гэты дзень. На ёй панаваў вялікі рух. Вучні паасобку і гуртам хадзілі з канца ў канец. Усе яны чымсьці ўсхваляваныя, вясёлыя. «Што такое, якое гэта свята?» — пыталіся незарыентаваныя ў справе. Але такога ўсхвалявання вясёласці, як у гэты дзень, яшчэ ніхто не бачыў на вуснах і ў паводзінах альхоўскіх школьнікаў. Чаму? Бо гэтага дня яны чакалі як найбольшага свята, ён застанецца памятным надоўга сярод вучняў, настаўнікаў і ўсіх жыхароў Альхоўкі — дзень 25 студзеня, калі адчыніліся дзверы новапабудаванай школы Радасць вялікая. Да гэтай пары навучанне праводзілася ў 3-х прыватных памяшканнях, цесных, невыгодных, цёмных.

Калі пачуліся словы загадчыка школы Т. Хлябіча: «Сёння пераходзім у новую школу», — школьнікі як па загаду падняліся на лаўках і па залах панеслася рэха моцных апладысментаў.

З радасці не чакалі вучні сваіх бацькоў з фурманкамі, якія павінны былі перавезці лаўкі і шафы, але самі вырашылі ператранспартаваць у новую школу. З усхваляваннем, поўным энергіі да працы, кожны ўсхапіўся за сваю лаўку і вынёс яе на вуліцу. Вучні сталі ў шарэгі і пхалі лаўкі ў напрамку новай школы. Уся вуліца пакрылася працавітымі «мураў'ямі». Пачатак рассыпанай дзетвары быў ужо ля новага будынку, а канец — у адлегласці 800 м. Цудоўна выглядала вуліца, пакрытая вучнямі і лаўкамі. Усе захапляліся такім відовішчам. Нехапала толькі фотарэпарцёра. Калі лаўкі былі на месцы, вучні вярнуліся па навуковыя дапаможнікі. Кожны з вучняў, ад наймалодшага да найстарэйшага, штосьці нёс — геаграфічную карту, глобус, компас ці што іншае. Затым дзеці вярнуліся і ўзялі з сабою кніжкі са школьнай і грамадскай бібліятэк.

Вучні VI-га і VII-га класаў прыцягнулі санкі, паклалі на іх шафы, дошкі і з чырвоным сцягам наперадзе «паехалі» праз вёску. Пад наглядам настаўнікаў старэйшыя вучні прыступілі да ўпарадкавання класных залаў. Калі ўсё ўжо было прыведзена ў парадак, школьнікі доўгі час аглядалі новенькія, памаляваныя свежай фарбаю залы. Кожны выбіраў сабе месца на лаўцы, усім цешыўся, захапляўся і доўгі час нікому не хацелася выходзіць з новай прыгожай школы.

Я бачыў усё гэта, сам перажываў гэты дзень і не мог ўстрымацца, каб не напісаць да нашай «Нівы».

МІХАСЬ ПАНФІЛЮК

На вясковай сцэне

«СЫН ПАЛКА»

21 лютага г. г. жыхары вёскі Тынявічы Вялікія двойчы маглі паглядзець пастаноўку «Сын палка» ў выкананні вясковага гуртка мастацкай самадзейнасці пад кіраўніцтвам Марыі Бачынскай: у 14 гадзін — для дзяцей і ўвечары — для дарослых.

Многа папрацавалі над гэтай пастаноўкай удзельнікі самадзейнасці, цяжка прыйшлося з касцюмамі (трэба ж было аж 11 вайсковых касцюмаў), але ўсе цяжкасці засталіся ззаду — артысты на сцэне. Спачатку выступіў запрошаны на канцэрт прадстаўнік ЛПЖ з Гайнаўкі потым з вершам «Прывітальнае слова» Андрэя Самасея выступілі Уладзімір Астапкевіч і Мікалай Свентахоўскі.

А калі паднялася заслона і на сцэне з'явіліся героі «Сына палка», у зале стала вельмі ціха. Вельмі ўзрушыла гледачоў іграартыстаў, асабліва ў IV і VI карцінах. Ролю Вані Солнцава выконваў Мікола Леўчук, капітана Енакіева — Мікола Свентахоўскі.

На канцэрце прысутнічалі і жыхары суседніх вёсак, і ўсім вельмі спадабалася.

Тынявіцкія драмгурткоўцы ў гэтым годзе ўжо другі раз выступаюць у сваёй вёсцы. І гэта дзякуючы іх вялікаму жаданню і добраму кіраўніцтву з боку Марыі Бачынскай. Пажадаем ім яшчэ большых поспехаў у гэтай благароднай працы.

Мікола Свентахоўскі
Тынявічы Вялікія

ПАРЦАЎСКАЯ МОЛАДЗЬ У КАШЭЛЯХ

Насельніцтва вёскі Кашэлі прыемна правяло вечар 21 лютага 1960 года. У гэты дзень Кашэлі наведаў самадзейны мастацкі калектыў з вёскі Парцава, Бельскі павет. Праграма мастацкага калектыву была падрыхтавана на беларускай мове. У праграме былі беларускія, рускія і польскія песні і п'еса «Паўлінка». Гледачы захапляліся ігрой настаўніцы з Парцава, якая іграла ролю Паўлінкі. Пасля пастаноўкі адбылася агульная забава. У час гутарак парцаўская моладзь расказвала мясцовай моладзі аб сваім калектыве, паказвала, як культурна можна праводзіць час на вёсцы і знайсці цікавы і карысны занятак. Парцаўскі калектыў, як сказала сама моладзь, выступаў усяго чацверты раз з гэтай праграмай. Тым больш варта пахваліць маладых артыстаў.

Ад імя жыхароў Кашэляў шчыра дзякую мастацкаму калектыву з вёскі Парцава.

Аляксандр Бобік
Кашэлі

дзе б ён не меў дачыненне з грашыма і каштоўнасцямі, інакш ён загіне. Сам у турму пойдзе і іншых пацягне. Гэта авантурыст.

— Ці можа ён наогул прынесці якую-небудзь карысць? — спытаў я.

— А праз каго ж сувязь утрымліваць? — здзівіўся доктар.

— Не разумею, аб якой сувязі вы гаворыце?

— Аб якой? Ён жа радыст... Ці ж гэта вам не вядома?

Толькі тут я зразумеў, што чуць не праваліўся. Я не ведаў, што Брызгалаў радыст. Выратавальны адказ узнік у мяне машынальна.

— Добра, ён радыст, але ён жа прыбыў без радыёстанцыі?

— Гэта не важна.

Ітак, Брызгалаў не ўсё нам расказаў. Ён скрыў, што закончыў спецыяльную радыёшколу. Яго паслалі пакуль без радыёстанцыі наўмысна. Гэта звычайная ходка для наладжання сувязі з Саўрасавым. Ён павінен быў дамовіцца з ім аб сваім уладжанні на работу, аб магчымасцях укрыцця апаратуры, якая будзе ім дастаўлена другім разам. Ніхто не мог прадбачыць, што нямецкая бомба пераб'е Брызгалаву ногі. Але гэтыя абставіны доктара не бянтэжылі. Ён лічыў, што Брызгалаву з пераломанымі нагамі лягчэй будзе скрывацца ад мабілізацыі. Па выхадзе з бальніцы яго адразу трэба ўладзіць на работу.

— А дзе ж ён возьме радыёстанцыю? — пацікавіўся я.

— Не здагадваецеся?

— Не.

— Вы павязеце.

— Вось аб гэтым не падумаў.

Учора я вырашыў, што доктар любіць выпіць, а сёння прыйшоў да іншага вываду: ці не хацеў ён спаіць мяне ў надзеі, што я скажу што-небудзь лішняе? Губарт зрабіў мне праверку адным спосабам; доктар, магчыма, намагаўся ажыццявіць яе іншым.

Ноччу доктар, як бы разгадаўшы мае думкі, раптам спытаў:

— Вы вырашылі, відавочна, пасля ўчарашняга вечара, што я горкі п'яніца?

Я запэўніў, што падобная думка мне ў галаву не прыходзіла.

— Без устрэсвання не магу. Зрэдку яно нават карысна. Але я п'ю і розуму не губляю. Наша справа сабача, і не піць зусім немагчыма.

У гэту ноч я даведаўся, што доктар да вайны выконваў на нашым баку функцыі рэзідэнта. Ён, таксама як Губарт і Габіш, яшчэ ў трыццаць пятым годзе пачаў працаваць на службе бяспекі, вядомай пад скарочанай назвай СД.

Габіш праз Губарта, Робуша і доктара намагаўся стварыць на тэрыторыі Савецкага Саюза актыўную падрыўную арганізацыю.

Калі пачалася вайна, СД усе намаганні накіравала на актывізацыю сваёй работы.

Доктар быў адкліканы Габішам і Губартам з СССР са спазненнем. Ён не змог вярнуцца назад. Краіну перасёк фронт.

— Каб быў я за лініяй фронта, — сказаў доктар, — карціна была б зусім іншай.

— А што вас прымушае знаходзіцца тут? — спытаў я.

— Вы хочаце ведаць што? — спытаў ён і ўважліва ўгледзеўся на мяне.

— Калі мне можна гэта ведаць.

— Добра. Глядзіце, любуйцеся! — І доктар рэзкім рухам сарваў з рук чорныя пальчаткі.

Я ўстрасянуўся. Кісці рук былі цалкам пакрыты струпамі зямлістага колеру.

— Прыгожа?.. А вось гэта? — Ён расшпіліў каўнер сарочкі і агаліў грудзі — там было тое самае. — Цяпер вам ясна?

Я маўчаў.

— Нервовая экзема. Вы не бойцеся, яна не перадаецца, але я не ведаю спакою. Лекары кажуць, што можна вылечыцца. Вось Габіш і накіраваў мяне сюды, на мінеральныя воды.

Гутарка зацягнулася. Выслухаўшы падрабязна «інфармацыю» аб абстаноўцы «на тым баку», доктар яшчэ раз палічыў неабходным пагутарыць аб парадку і характары сувязі.

Праз радыёстанцыю, з якою мяне скінуць у СССР, я павінен буду паведаміць аб магчымасці сустрэчы яго, доктара. На маю адказнасць ляжа падбор месца для прызямлення.

На ўсялякі выпадак, гэта значыць, калі яго скачок чым-небудзь ускладніцца і мы размінемся, я даў доктару два «надзейных» адрасы. Пасля трохдзённага прабывання ў доктара ён правёў мяне на вакзал і пасадзіў у цягнік.

(Працяг будзе)

ШЛЮБ НА ВОСТРАВЕ БАЛІ

Востраў Балі знаходзіцца ў Індыйскім акіяне каля вострава Ява.

На востраве Балі жыве 3 мільёны жыхароў. Сам востраў прыпамінае рай на зям-

Нарачоную нясуць такім чынам аж да варот святыні, што знаходзіцца ў цэнтры вёскі.

Хлопцы — ужо мужы, у залацістых вянках на галаве просяць багоў не пакідаць апекі над іх сем'ямі.

лі. Балійцы пакланяюцца некальткі сотням багоў. Тут кожнае здарэнне, кожная аказія добрая для таго, каб адзначыць рэлігійнае свята. Нарадзіны, смерць, шлюб суправаджаюцца складаннем ахвяр багам, спевамі і танцамі.

Шлюб вяжацца таксама са старадаўнім звычаем апілоўвання зубоў маладажонам. Некалі быў гэта сімвал веры і доказ, што жыхары вострава не з'яўляюцца «з'ядаючымі мяса». Цяпер для балійцаў, якіх рэлігія даволі моцна звязана з індуізмам, гэта з'яўляецца толькі актам ачышчэння, які перад богам робіць з маладых людзей мужа і жонку.

Разложаным на ступенях алтара нарачоным апілоўваюцца зубы. Акт вельмі непрыемны і балючы, які працягваецца каля 10 мінут. Зубы апілоўвае свяшчэннік.

ЗМЕІ — НЯНЬКІ

У Бразіліі змеі не толькі наганяюць страх на чалавека. У некаторых бразілійскіх дамах, галоўным чынам, унутры краіны, змяя сустракаецца вельмі часта, і ніхто яе не баіцца і не забівае; хутчэй наадварот.

Гэта не мае нічога агульнага ні з паданнямі, ні з культам жывёлы. Гэта толькі рэшткі старых звычаяў і вопыту індзейцаў. Некаторыя змеі-удавы — служылі індзейцам абаронцамі ад ворагаў або ад ядавітых змей.

У дамах каланістаў унутры краіны таксама, як у катэджах Петраполіса і нават у аколіцах Рыо, вы можаце ўбачыць прыручаных каралеўскіх удаваў. Еўрапейцу, у якога пры адным слове «удаў» мароз прабягае па скуры, цяжка зразумець, як чалавек можа жыць у пастаянным суседстве з такімі незвычайнымі хатнімі жывёлінамі. І ўсё ж удаў збярог у Бразіліі жыццё тысячы людзей, галоўным чынам, дзецям. Ён ахоўвае чалавека ад ядавітых

змей. У садзе, дзе ёсць удаў, не бывае ніводнай ядавітай змяі, нават калі вакол яны кішаць.

Удаў больш ахайны, чым любая хатняя жывёла. Калі мы ўяўляем сабе змяю, мы думаем аб брыдкай слізкай скуры. Скура ўдава хоць і халодная, але сухая і чыстая. Пры гэтым ні адзін з хатніх вартаўнікоў не бывае такі сціплы, як удаў. Ён харчуецца адзін раз у два, а часам і ў чатыры месяцы. За ўвесь год ён праглынае не больш пяці трусоў. Ён вельмі прывыкае да дзяцей. Як толькі дзіця выходзіць з дому, удаў суправаджае яго на кожным кроку і аберагае ад ядавітых змей.

НОВЫ НОС

Што такое хірургія, мабыць, кожнаму вядома. Гэта галіна медыцыны, якая займаецца рознага роду аперацыямі.

Зараз мы пагаворым аб пэўнай галіне хірургіі, т. зв. пластычнай хірургіі.

Пластычная хірургія — гэта параўнальна маладая галіна медыцыны, але на заходзе Еўропы (Германія, Францыя) яна значна лепш развілася, чым у нас, а шкада! Бо ўявіце сабе, што **пластычная хірургія займаецца ліквідаваннем розных дэфармацый (крывы нос, разрэзаная губа, плямы, вялікія вушы, адбіты на вайне нос, зросшыя пальцы, адмарожванні і г. д.) нашага цела.** А як жа часта спатыкаюцца такія недахопы ў людзей, і як моцна яны дзейнічаюць на псіхіку чалавека.

Коратка гаворачы, пластычная аперацыя робіць з брыдкага чалавека — прыгожага.

У Польшчы ёсць толькі адзін шпіталь (і то невялікі) пластычнай хірургіі ў Паляніцы Здрою на Шлёнску, але напэўна ў будучым будзе іх больш. У Паляніцкім шпіталю вылечана ўжо з калецтва і абезабражэння звыш 4 тысяч асоб.

Вось некалькі фатаграфій людзей перад і пасля пластычнай аперацыі.

Дзіця з разрэзанымі губамі перад і пасля аперацыі.

З новым носам і жыццё мілей дае.

Для гаспадынь

КОРАТКА

Каб яйка з надтрэснутай шкарлупай не выцякла, яго вараць у салёнай вадзе.

✲

Варыць у алюмініевай пасудзіне больш карысна, бо ў стравах захоўваецца вітамін С (чыт. Ц).

✲

Чэрствыя булкі будуць свежымі, калі скрапіць іх вадой і ўставіць на 15 мінут у гарачую печку.

✲

Вада, у якой мыеце мяса, з'яўляецца добрым сродкам угнаення глебы для газонаў.

ЖАНЧЫНА І МІЖПЛАНЕТНАЕ ПАДАРОЖЖА

Амерыканскі псіхіятр Станлей Сміс даказаў, што жанчыны лепш здольныя да міжпланетных палётаў. Жанчыны зносяць лепш поўную ізаляцыю і абсалютную цішыню, якая пануе ў міжпланетным караблі. Вывады гэтыя ён зрабіў з сваіх вопытаў, у часе якіх жанчына ў абставінах, зблiжаных да тых, якія будуць у міжпланетным караблі, вытрымала лёгка чацвёра сутак тады, калі мужчына не мог вытрымаць больш чым два дні.

Грыша гаварыў мне, што шчыра кахае, што будзе са мной жаніцца зараз, як толькі сястра выйдзе замуж. Я верыла Грышы, верыла яго клятвам, яго словам. Але ён урэшце аказаўся несумленным. Як я стала цяжарнай ад яго, дык Грыша пакінуў вёску і выехаў. Не прыязджаў нават на сястры вяселле. Я нарадзіла сына. Вядома, сораму і ўсялякіх непрыемнасцей было больш, як трэба. Я на Грышу падала ў суд. Прысудзілі яму плаціць аліменты. Яму штомесяц адлічваюць 350 зл і перасылаюць мне. Ён чалавек даволі скупы. Цяпер ён звярнуўся да мяне з прапановаю, каб я аднак выйшла за яго замуж. Але тут паявілася другая справа. Я пазнаёмілася з Віктарам — шчырым, добрым, сумленным чалавекам. Ён старэйшы за мяне на 15 год. Прыходзіць да нас, забаўляе маленькага Юрку і ўпэўнівае, што будзе яму добрым бацькам.

Як мне паступіць? За каго выйсці замуж? Выйшла б не задумваючыся за Віктара, але непакоіць мяне думка, што Юрка не будзе мець роднага бацькі.

Міра
Дуброўскі павет

Раю табе парваць усялякія сувязі з трусом і негадзяем, якім з'яўляецца Грыша. З несумленнага чалавека дрэнны муж і дрэнны бацька. Выйдзі без баязні замуж за Віктара, бо як відаць з твайго ліста ён сапраўдны чалавек. Напэўна будзе добрым мужам і бацькам.

СЭРЦАЙКА

НЕХТА ПАВІНЕН адказваць

У канцы мінулага месяца выбух пажар у Храбалах, Бельскага павета. Загарэўся магазін ВСГС, які змяшчаўся ў будынках былой Храбалоўскай спулдзельні прадукцыйнай. У час пажару згарэла і знішчыла ўсялякіх тавараў (абутку і высокаякасных тэкстыльных матэрыялаў) на суму каля 3 мільёнаў злотых.

Як дайшло да гэтага знішчальнага пажару?

У магазіне, дзе змяшчаліся ўсялякія тавары вартасцю сваёй дасягаючыя мільёнаў злотых, не было электрычнага святла. Магазін асвятляўся звычайнымі, нічым не заслоненымі свечкамі. Лінія электрычнага святла, якая даходзіла да магазіна, нейкі час таму назад была адрэза а, з прычыны дрэннага электрычнага абсталявання ў самым магазіне.

Магазін, у якім выбух пажар.

17 лютага, каля 12 гадзіны дня, кладаўшчык грам. Хоміч прыняў у магазін партыю новых тавараў (у час працы, як і заўсёды, магазін асвятляўся свечкамі), і замкнуўшы дзверы ад'ехаў у Бельск.

Пасля ад'езду кладаўшчыка, каля 13 гадзіны дня, жыхары Храбалаў убачылі, што з магазіна валіць дым. Хутка збеглася ўся вёска. Паламалі замкі і, адчыніўшы дзверы, пачалі гасіць пажар. Некаторыя жыхары Храбалаў, як напрыклад Аляксандр Гліва і Іван Дамброўскі, рызыкуючы жыццём, ратавалі дзяржаўную маёмасць. Трэба адзначыць, што дзякуючы вялікай ахвярнасці і адвазе ўсіх жыхароў вёскі, якія шмат дапамаглі супрацьпажарнай камандзе з Бельска гасіць пажар, частка матэрыялаў, як і сам магазін, былі выратаваны. Кладаўшчык магазіна, грамадзянін Хоміч — арыштаваны. Аказваецца, што ён, дванаццаць год працуючы кладаўшчыком ПСГС, меў за сабой шмат недакладнасцей, а неаднойчы нават недаборы тавараў. У Храбалах ён таксама не цешыўся найлепшай апініяй. Як гавораць жыхары вёскі, кладаўшчык у час працы амаль штодзённа арганізоўваў выпіўкі ў магазіне, і сам быў часта п'яны. Адкуль кладаўшчык браў сродкі на выпіўкі? Што было прычынай гэтага пажару? Следства ў гэтай справе вядзе павятовая камендатура МО ў Бельску. Якія будуць вынікі — пакуль невядома.

Я быў у Храбалах на другі дзень пасля пажару, калі з магазіна выносілі згарэўшыя і незгарэўшыя тавары. Мне, як не спецыялісту ў гандлёвых справах, кінуўся ў вочы адзін факт. Усе матэрыялы выкінутыя з магазіна, ладавалі на самаходы і адвозілі ў Бельск. Ніхто тут не лічыў колькі і якіх тавараў выкінута з магазіна, а колькі і якія тавары ладуецца на самаходы. На колькі мне вядома, не пералічваліся яны і ў час разгрузкі самаходаў у Бельску. Якая можа быць гарантыя, што частка гэтых матэрыялаў не загінула ў час перавозкі да адлеглага на 12 кіламетраў Бельска? Пры самаходах, калі не лічыць аднаго працаўніка з ПЗУ, не было ніякіх канваіраў. На маю думку кіраўнікі, ПСГС і ВСГС зусім дрэнна арганізавалі гэтую справу. Чаму ж, напрыклад, адразу пасля пажару не праведзен падрабязны пералік? У такіх выпадках заўсёды так робіцца. Але ў Храбалах так не было. Былі ўжо неаднойчы выпадкі, што пажар дзяржаўнай маёмасці станавіўся прычынай узбагачэння ўсялякіх камбінатараў. Якая гарантыя, што і ў Храбалах так не было? Нехта тут вінаваты. Нехта павінен адказваць за гэтыя непарадкі.

В. БАРШЧЭЎСКІ

Частка ўцалеўшых тавараў.
фота — В. Баршчэўскі

ПАТРЭБНА БЫЛА РЭАРГАНІЗАЦЫЯ

Да гэтага часу ў кожным прэзідыуме грамадскай рады нарадовай вялі рэгістрацыю народжаных, памерашых, давалі грамадзянскі шлюб. І калі гаварыць аб грамадзянскім шлюбе, дык гэтае важнае здарэнне ў жыцці кожнага чалавека адбывалася не цікава, у прысутнасці ўсіх працаўнікоў прэзідыума.

Цяпер гэтая справа ўладжана так, як належыць. Утвораны акругі. Бюро абслугоўвае некалькі грамад. І так у Сакольскім павеце арганізавана пры прэзідыумах ГРН 10 установ па грамадзянскіх справах. У такім бюро дываны, мяккія крэслы, кветкі на стале. Справы гэтыя вядзе асобны працаўнік. Куды цяпер прыемней у такім бюро браць грамадзянскі шлюб.

М. Х.

У 42 ГАДАВІНУ САВЕЦКАЙ АРМІІ

Пачатковая школа і агульнаадукацыйны ліцэй з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы 24 лютага г. г. наладзілі ўрачыстую акадэмію, прысвечаную 42 гадавіне ўтварэння Савецкай Арміі. На акадэмію прыбылі прадстаўнік Савецкай Арміі старшы лейтэнант Барыс Сцяпанавіч Сакоць і сакратар ГП БГКТ Віктар Швед.

Паважаны госць, афіцэр Сакоць у цікавай гутарцы расказаў моладзі аб баявым шляху, пройдзеным граічнай Савецкай Арміяй ад слаўнай перамогі пад Курскам і Нарвай 23 лютага 1918 года да сённяшніх дзён, калі Савецкая Армія стаіць на варце міру, на варце сацыялістычнага і камуністычнага будаўніцтва.

У мастацкай частцы выступіла моладзь з вершамі на беларускай, рускай і польскай мовах, прысвечанымі Савецкай Арміі. Асабліва падабалася прысутным мастацкае выкананне верша «Сыновья», з якім выступіла вучаніца VIII класа [illegible].

Мясцовы школьны хор адспяваў песні «Даватар», «Лясная песня» і «Солнце скрылось за горами». Словы гэтай апошняй песні падхапіла ўся моладзь і рэха нялося далёка з школьныя сцены і гінула недзе ў гушчы дрэў Белавежскай пушчы.

Пасля акадэміі ўсе настаўнікі і госці сустрэліся пры традыцыйнай чарцы віна.

В. Ш.

ЗНС прымае кандыдатаў на аддзяленне беларускай філалогіі

Да канца сакавіка г. г. адбываецца набор кандыдатаў на аддзяленне беларускай філалогіі Завочнай настаўніцкай студыі ў Беластоку.

Кандыдатамі могуць быць толькі настаўнікі, якія маюць поўныя настаўніцкія кваліфікацыі і працуюць у школе не менш аднаго года.

Каб стаць кандыдатам, трэба да канца сакавіка падаць наступныя дакументы: заяву, аўтабіяграфію, копію атэстата сталасці, два здымкі, ну і, зразумела, трэба атрымаць скіраванне ад інспектарата асветы.

Усе гэтыя дакументы трэба складаць у сваіх інспектаратах асветы.

ЗАДАВАЛЕННЕ БАЦЬКОЎ

Нядаўна ў Беларускім агульнаадукацыйным ліцэі ў Гайнаўцы адбыўся бацькоўскі сход пры ўдзеле 240 бацькоў. Сход быў прысвечаны абмеркаванню вынікаў навучання за I-ае паўгоддзе навучальнага года. Пасля сходу бацькам была прадстаўлена магчымасць бачыць і захапляцца мастацкай самадзейнасцю школы, выканаўцамі якой былі іх родныя дзеці. Бацькам было вельмі прыемна. Яны вынеслі многа хвалюючых ўражанняў.

М. Х.

Кніжкі ў бібліятэку аддзела

Як нас паведаміла Праўленне Аддзела БГКТ у Бельску, бібліятэка аддзела папоўнілася новымі кніжкамі. Новым афярадаўцай з'яўляецца гр. Уладзіслаў Лукашэвіч, якому, праўленне Бельскага аддзела складае падзяку.

Загатаўлівайце штучныя ўгнаенні

ВСГС у паразумленні з аддзелам сельгаспадаркі ВРН устанавіў, што ўсе сяляне, кантрактуючыя жывёлу, павінны выкупіць належную ім колькасць штучных угнаенняў найпазней да 20 сакавіка. Пасля гэтага тэрміну ніякі магазін не гарантуе задаволіць запатрабаванне на штучныя ўгнаенні нават і ў тым выпадку, калі існуе ўмова, па якой селянін, кантрактуючы жывёлу, павінен атрымаць адпаведную колькасць штучных угнаенняў. Асабліва датычыць гэта азотавых угнаенняў.

В. Р.

КУРС ГАТАВАННЯ І ПЯЧЭННЯ

У студзені гэтага года адбыўся ў вёсцы Ляшукі курс гатавання і пячэння, арганізаваны пры дапамозе павятовага аддзела лігі жанчын у Гайнаўцы. Выкладчыцай на курсе была Леакадзія Зараўская з Сямічч. Яе ўменне практычна і даходліва перадаць свае веды прыцягнула на курс 27 жанчын вёскі. Курс закончыўся вечарынкай, на якую сабраліся ўдзельнікі курса, а таксама моладзь. Вечар прайшоў вельмі прыемна. Усе прыгатаваныя стравы былі вельмі смачнымі, хоць «пальцы ліжы», як кажуць. Жанчыны на старонках «Нівы» сардэчна дзякуюць выкладчыцы Леакадзіі Зараўскай, павятоваму аддзелу лігі жанчын у Гайнаўцы, а таксама праўленню гмінная спулдзельні ў Нараўцы, якое прышло з выдатнай фінансавай дапамогай.

Курсанткі
в. Ляшукі

КАБ КОМАТАЎЦЫ АЖЫЛІ

Калісьці вёска Коматаўцы славілася сваім драмгуртком, добрымі спевакамі, цікавымі мерапрыемствамі. А зараз былыя ўдзельнікі самадзейнасці пасталелі, пажаніліся і павыходзілі замуж. Сучасная моладзь чамусьці гэтым не займаецца, хаця ў вёсцы і існуюць гурткі ЗМВ і БГКТ.

У маі 1959 года, калі быў заснаваны гурток БГКТ, моладзь пад кіраўніцтвам настаўніцы Зоі Алекшы ахвотна прыступіла да работы. Было падрыхтавана некалькі пастановак і гумарэсак. Але потым ахвотных да ўдзелу ў гуртку аказалася ўсё менш і ўрэшце работа зусім правалілася. Нават калі ў лютым некалькі чалавек разам з настаўніцай Зояй Алекшай падрыхтавалі некалькі нумараў і хацелі паехаць з канцэртам у суседнюю вёску, яны не змаглі дастаць фурманак, і не знайшлося сярод моладзі ахвотных ім дапамагчы. Узнікае дарэчы пытанне: з якой мэтай моладзь Коматаўцаў уступіла ў маладзёжныя гурткі? Мабыць, не толькі для таго, каб насіць у кішэні білет.

Хочацца адчуць у Коматаўцах сапраўдную хвалю маладосці, якая б абудзіла жыццё аднавяскоўцаў і ўнесла ў яго шмат новага.

Аляксандр Гедзіч
Коматаўцы.

Любім добрыя фільмы

Вялікай пашанай у Кленіках карыстаюцца кінафільмы. Кінаперасоўка наведвае вёску раз у нядзелю, і зала заўсёды перапоўнена.

Асабліва многа людзей збіраецца, калі дэманструецца савецкі фільм. За апошні час жыхары Кленік паглядзелі кінафільмы «Ляцяць жураўлі», «Брэсцкая крэпасць», «Дом, у якім мы жывем», «Ціхі Дон», «Сэрца маці», «Лёс чалавека» і інш. Многія фільмы кранаюць запаветныя струны чалавечай душы, і тамаюць многа прыхільнікаў, іншыя выклікаюць дыскусію.

Прыемна падыскутаваць аб фільме. Пры гэтым узнікаюць успаміны са свайго жыцця, навеяныя зместам кінафільма.

Уладзімір Ваўрынюк
Кленікі

„NIWA”

Organ ZG BTSK Adres ZG BTSK: Białystok Warszawska 11 tel 54-14
Redaguje Kolegium Adres redakcji: Białystok ul Wesołowskiego 1 tel. centr 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89
Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa”
Warunki prenumeraty w Polsce miesięcznie — 2 40 zł kwartalnie — 7 20 zł półrocznie — 14 40 zł rocznie — 28 80 zł
Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch” Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma
Prenumeratę na „Niwę” przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10 15 zł półrocznie — 20 30 zł i rocznie — 40 60 zł Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch” Warszawa
Zamówienia na „Niwę” z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA” Warszawa Krakowskie Przedmieście 7 Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-5 Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16
Nkł. 5.000 Błtk N 3

ТОЕ Ж САМАЕ ВАР'ЯЦТВА

Derselbe Wahn

Dreimal in 50 Jahren mußte das deutsche Volk diesen Wahnwitz dreier Besessener anhören:

„Wir, Wilhelm von Gottes Gnaden, erklären: Wir haben vor allem den Krieg zu führen gegen Rußland, und den führen Wir mit aller Begeisterung."

Wilhelm II
im August 1914

„Ich fasse es als eine Bestätigung des Auftrags der Vorsehung auf, dieses mein Lebensziel weiter zu verfolgen, so wie ich es bisher getan habe."

Hitler
im Juli 1944

„Wir sind von Gott beauftragt, Hüter des Westens gegen jene mächtigen Einflüsse zu sein, die von Osten her wirken."

Adenauer
im Januar 1960
in Rom

„Im Namen Gottes und der Vorsehung" haben sie Deutschland bereits zweimal ins Unglück gestürzt. Der dritte Größenwahnsinnige möchte es seinen Vorgängern gleichtun, denn sie haben

dieselben Ziele

Тройчы на працягу пяцідзесяці год нямецкі народ выслухоўваў гэтую бязглуздзіцу трох апантаных.

«Мы, Божай міласцю Вільгельм, заяўляем: мы пакліканы перш за ўсё весці вайну супраць Расіі, і мы вядзем яе з выключным натхненнем».

Вільгельм
у жніўні 1914 года.

«Я лічу, што выконваю волю Вышэйшай сілы, ажыццяўляючы далей гэтую мэту майго жыцця так сама, як я рабіў гэта да гэтага часу».

Гітлер
у ліпені 1944 года

«Мы ўпаўнаважаны Богам быць апорай Захаду супраць таго магутнага ўплыву, які ідзе з Усходу».

Адэнаўэр
у студзені 1960 года
ў Рыме

«У імя Бога і Вышэйшай сілы» яны ўжо двойчы ўвяргалі Германію ў няшчасце. Трэці вар'ят, хворы на манію вялікасці, хоча зрабіць тое самае, што і яго папярэднікі, бо ў іх

АДНЫ І ТЫЯ САМЫЯ МЭТЫ

(малюнкі і тэкст з газеты «Нойес Дойчлянд».)

САМАДБСЛУГОЎВАННЕ

НАСТАЎНІК І ВУЧАНЬ

Настаўнік да вучня:

— Што павінен мець добры артыст?

Вучань:

— Артыст павінен мець здароўе, каб заўсёды выступаў на сцэне; слых, каб добра слухаць; голас, каб добра гаварыць; і вялікі партманет на грошы.

Аляксандр Пахвіцэвіч.
Беласток

ТАЯМНІЦА

Адзін селянін прыносіць на пошту незаадрасованае пісьмо. Яго пытаюць, чаму няма адрасу.

— Не хачу, каб усе ведалі, куды я пішу, — адказаў селянін.

Марыя Кузміч
Гарадок

ЕЎ МЯСА

Выйшлі з хаты два суседа. Той, ад каго выйшлі, пачаў калупаць зубы.

— Калупай і ты, — звярнуўся ён да суседа, — то скажуць, што і ты еў мяса.

Уладзімір Мінчук
Лупянка

САМЫ МОЦНЫ ШАХМАТЫСТ

— Са мною ніколі ніхто не выйграе ў шахматы.

— Чаму?

— Таму, што я ніколі не іграю.

Іосіф Застаўны
Львоў

ПАХВАЛІЎСЯ

Ігнат прыехаў у сваты. Падпіўшы, пачаў хваліцца дзяўчыне.

— Вось, — кажа, — як выйдзеш за мяне, то не прайграеш. У мяне будзеш толькі сядзець і варыць ежу. А работы ўсе буду рабіць я, і то як вол.

—Калі так, то ідзі шукай сабе карову, — адказала дзяўчына.

М. П.

Агенцтва гумару і сатыры паведамляе

...аб чароўных здольнасцях будаўнічага прадпрыемства ў Саколцы, якое пабудавала школу 1000-годдзя ў Крушынянах у мінулым годзе. Школа, як школа, вялікая, з прасторнымі заламі — сапраўды заслугоўвае назвы помніка. Але жаль маюць вучні і настаўнікі гэтай школы да яе будаўнічых. Іх жаль часта пераходзіць у калектыўны сяброўскі плач. Прычына? З новых, але дзіравых печаў дым гуляе па залах, кранаючы далікатныя вучнёўскія вочкі. Эх, каб правёў трубу і пусціў так крыху гэтага дымку ў вочы тым, хто кіраваў пабудовай школы!

М. К.

Сёння ў праграме

А у Нарве пры гасподзе
Абламалі плот, і годзе.
Хто ламаў? Які цудак?
Я тлумачыў гэта так:

Пацягнуўшы у гасподзе
Бязвусыя дзяцюкі,
Каб шоў слух аб іх ў народзе,
Плот ламалі, як быкі

Надарваныя штахэты
Вецер гойдае, трасе,
Або шоргае па снезе,
Як саломай па страсе

Пара Радзе і грамадзе
Подзвіг гэты ўжо забыць.
І абломаны штахэты
Трэба, хлопчыкі, прыбіць

Аб эстэтыцы падумаць,
Згубы конскія схаваць,
А то перад самым склепам,
Быццам куры, рабацяць.

Я люблю ўсіх за адкрытасць,
Яшчэ больш — за прастату:
А мацней ўсяго на свеце —
За парадак, чыстату.

ЯНКА БЕРАЗАВЕЦ

Аб некаторых юнаках гавораць у мясцовай гаворцы — малады як гурок. Гэта значыць, што юнак сільны, здаровы, карацей кажучы, надаецца і ў строй і ў бой. Зразумела, што маладосць плячыма мацнейшая, а старасць галавою. Таму мы і цэнім сілу маладзецкую а мудрасць старую.

Многія грамадзяне любяць гуркі асабліва ў сезоне, калі можна сарваць свежы гурочак, разрэзаць напалам, пасыпаць соллю ды яшчэ пацерці адну палавінку аб другую. Ад гэтага гурочак залiваецца слязьмі, як бабёр. Дарэчы, і кожны з нас заплакаў бы, калі б яго нацерці соллю.

У час мінулага сезону людзі за гурочкамі ганяліся, па два злотых за кілаграм плацілі. Копамі цягалі іх у свае хаты. Паэты складалі агурочныя санеты, музыкі падбіралі агурочныя мелодыі.

Адным словам, усё адбывалася, як у агурочным сезоне. Але вось былі смакавітыя гурочкі, былі ды спылі. І ў асноўным большасць грамадзян не запасліся імі. Некаторыя не мелі сваіх кладовак. Другія мелі кладоўкі, але не было бочак. Яшчэ ў іншых бочкі былі, але клёпак не хапала... у галаве. Вось і засталіся яны на зіму без гурочкаў.

ГУРОК

Затое нашыя загатоўшчыкі варон не лавілі. Накупілі гуркоў, насалілі і цяпер прадаюць звычайныя салёныя гуркі па 10 злотых за адзін кілаграм.

Цукар каштуе дванаццаць злотых, а гуркі дзесяць.

Хто здзіўляецца такой высокай цане салёных гуркоў, той не разумее, што гуркі ў нас зусім танныя, але вада дарагая.

Аматары гурочкаў у воцаце заплацяць з ветлівасцю 12 залатовачак за паўкілаграмчыка, і гэта толькі таму, што воцат у банцы на палавіну з вадой разведзены.

Некаторым людзям выдаецца, што, гандлюючыя ўстановы часам несправядліва багацеюць коштам пакупнікоў. Такія грамадзяне, мабыць маюць калодзежы на сваіх панадворках і таму вады не цэняць.

Часам чуюцца нараканні, што салёныя гуркі не пахнуць часныком і кропам. Гэтыя хныкаючыя грамадзяне не разумеюць, што часнык можна даходна прадаць і без гуркоў. З гурка хопіць аднаго запаху высокай цаны. Дадай гурку яшчэ розныя прыправы, дык ён так задзярэ свой гурковы нос, што даражэй жывецкай каўбасы стане.

А мо' ў рамах барацьбы з алкагалізмам цана на гуркі ўсё падкручваецца? У нас жа салёны гурочак — першая закуска ў час выпіўкі.

Некаторыя выпівалы ў нас так налаўчыліся, што дзёрне шклянку спірту, скосіць вочы на гурка, панюхае скарынку хлеба і зноў можа піць.

А зрэшты, мілыя чытачы, нашае жыццё вялікімі шагамі крочыць наперад і ў параўнанні з гэтым, агурочная праблема стаецца такой маленькай, як гурочнае зярнятка.

Дзядзька Лявон

ЧАЙНВОРД «БЕЛАСТОЧЧЫНА»

1 Скарочаная назва беларускай арганізацыі ў Польшчы.
2. Жывёла з атраду парнакапытных, якая даўней была шырока распаўсюджана ў нашых лясах.
3. Назва паўночнага падляшскага мястэчка.
4. Даўняя сталіца Русі на Беласточчыне.
5. Беларуская газета ў Польшчы.
6. Жаночае імя, распаўсюджанае сярод украінцаў.
7. Назва загінуўшага племя, жыўшага на Падляшшы.
8. Рэлігія, якая распаўсюджана на ўсходзе, але веравызнаўцы яе ёсць і на Беласточчыне.
9. Старажытнае мястэчка над Бугам.
10. Беларускі нацыянальны герой, кіраўнік паўстання 1863 года.
11. Мужчынскае імя.
12. Гістарычны будынак у Беластоку, у польскім гучэнні слова.
13. Прадстаўнік народу Скандынавіі, або адзін з беларускіх паэтаў пры «Ніве».
14. Мястэчка на Беласточчыне.
15. Імя героя «Зоркі», які не вярнуўся з падарожжа з Афрыкі.
16. Прыток Буга на Беласточчыне.
17. Дрэва, якое калісь расло на Беласточчыне.
18. Імя грэчаскага філасофа альбо імя інструктара ГП БГКТ, які часта выступае ў «Ніве».
19. Сельскагаспадарчая машына.
20. Вёска ў Бельскім павеце, знішчаная гітлераўцамі.

Склала
Л. Красоўская.

АЛЕСЬ МАХНАЧ

ЗА ШЧАСЦЕ, ЗА ВОЛЮ...

П'еса ў адной дзеі.

дзеючыя асобы

ВАКУЛІЧ — рабочы, бальшавік.
ЯНКА — пастух, гадоў пад 60.
ПРОХАР БЕЗЗЯМЕЛЬНЫ } салдаты часовага ўрада.
САЎКА ЛЫКАЎ }
СТАРАЯ ЖАНЧЫНА

№ 1

БІБЛІЯТЭЧКА МАСТАЦКАЙ САМАДЗЕЙНАСЦІ

Падзеі адбываюцца на Беларусі напярэдадні Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Ускраіна лесу. Невялікія кусты. Сям-там пні. Затрашчала сухое ламачча, зашалясцела лісце, пачуліся крыкі: «Ага! Цюга! Лаві яе!» Падабраўшы падол зрэбнай спадніцы, прабягае перапалоханая жанчына з кошыкам у руках.

ЖАНЧЫНА: (хрысцячыся і раз-по-раз аглядаючыся назад). Ох, бажухна! Памілуй! А-авоячкі, авой! (Знікае ў кустах).

З'яўляецца з вінтоўкай у руках Саўка.

САЎКА (крычыць услед жанчыне). Трымай яе! Ату! Ату! (Прыпыняецца, робіць жэст вінтоўкай, нібы страляе). Бух! Бабах! (Рагоча). От сіганула, аж пяткі заблішчэлі! Цяпер, пэўна, дзесятаму закажа, як сюды па грыбы хадзіць. (Праходзіць далей).

Ідзе Прохар. Ён таксама з вінтоўкай.

ПРОХАР (прыпыніўшыся ля пня). Эй, Саўка!

ГОЛАС САЎКІ (узрадаваны). О-о, Прохар! Ї ты тут?

ПРОХАР. Хадзі, закурым!

Выходзіць Саўка.

ПРОХАР (з дакорлівай усмешкай). Што гэта значыць — на старую бабу «бух» ды «бабах»?

САЎКА. Цэлую раніцу пад самым носам швэндаецца ды ламаччам трашчыць, а ты думай, хто і што: ці той бальшавік, якога нас тут паставілі лавіць, ці мо' зноў сам камандзір роты пасты правяраць ідзе...

ПРОХАР (задаволена). Глядзі, і ў ротнага лыткі затрэсліся, калі ўбачыў, як тут народ паноў таўчэ.

Бач, і сну на яго няма. Яшчэ і на дзень не займалася, прыйшоў. Я думаў, толькі на мой пост загляну, ажно ён і сюды дапяў.

САЎКА. Як бы не так, міне ён цябе. (Паказвае ўбок). Сюды самыя воўчыя сцежкі ад балота і рэчкі сходзяцца. Паглядзі...

ПРОХАР (абыякава). А ну іх! Даставай лепш паперу — перакурым.

САЎКА (спахапіўшыся). Вось .гэта не шкодзіць! (Дастае паперу, аддзірае ад яе кавалак на цыгару, астатнюю перадае Прохару).

ПРОХАР. Апрача інструкцыі ротны можа табе што пра Борачкі і Галадранку расказваў?

САЎКА. Чакай, баба, Пятра — сыр з'ясі. Так ён табе і выкажыць усё, як папу на споведзі... (Мяняе тон). Цікава ўсё — такі, чым там скончылася гэтая завіруха з зямлёй ды Саветамі?

ПРОХАР. Вось замест «ага» ды «цюга» на людзей, пагаварыў бы з імі. Яны больш за нас і тваіго ротнага ведаюць...

САЎКА. (нездаволена). Ну, добра! (Падстаўляе паперку). Трасі хутчэй кішэні.

ПРОХАР (не разумеючы). Што?

САЎКА. Забыўся? Махорачку, махорачку давай!

ПРОХАР (усміхнуўшыся, выварачвае кішэні). А яна тут і не начавала.

САЎКА. (здзіўлена). Як «не начавала»?

ПРОХАР. Яшчэ ўчора з вечара, як сеў у засаду, дык усю пасмаліў... ад добрай жытухі...

САЎКА. Вось табе і на! Дажыліся мужыкі — ні хлеба, ні мукі... (Пауза). А казаў — «ідзі, перакурым»...

ПРОХАР. Я спадзяваўся на цябе. Ты ж у нас заядлы табакур.

САЎКА. Тут з голаду нямаведама што дымам пусціш, а то... (Кідае паперу. Садзіцца на пень). Сядай! Не пакурым, дык пасядзім.

ПРОХАР (глядзіць на небасхіл). Эх і парыць! Быць буры, няйначай! Хмары як збіраюцца...

САЎКА. Лепш давай пазалазім у кусты ды храпака дадзім. Спачатку ты паспіш, потым я падрамлю.

ПРОХАР (садзіцца на пень супраць Саўкі і падпірае галаву рукою.) Не спіцца, брат, не сядзіцца...

САЎКА (нібы жартуючы, дадае)... і жыць не хочацца?

ПРОХАР. Гледзячы — як жыць...

Пауза.

САЎКА. А бальшавік, каторага мы ловім, пэўна шышка вялікая? Нездарма ж ацанілі галаву ў такія шалёныя грошы.

ПРОХАР. Ты мо' надумаў злавіць яго?

САЎКА. Проста так пытаюся.

ПРОХАР. А-а! (Пасля паузы, нібы па сакрэту). Ходзяць чуткі, што гэты чалавек ад самога Леніна.

САЎКА. Адкуль такія чуткі?

ПРОХАР. Вядома адкуль — ад людзей. Не сарока ж на хвасце прынесла.

САЎКА. Не давай веры кожнаму стрэчнаму.

ПРОХАР. Парабкі казалі. Яны сягоння яшчэ прыцемкам сюды прыязджалі. Ды гэтае самае і ад пастуха тутэйшага чуў. А калі народ гаворыць — праўда ёсць... Адным словам, расказваюць, там многіх сялян паарыштоўвалі, а да завадатара ніяк не дабяруцца. І быццам бы закон, па якому яны зямлю дзяліць пачалі, падпісаны рукою самога Леніна. Ты разумееш... і, кажуць, гэты дакумент яны на руках ма-

юць... Там, брат ты мой, народ так настроены, што да трох не кажы — галаву знімуць...

САЎКА (з абыякавай усмешкай). Гм! Народ... Што яны могуць зрабіць проці такой сілы: туды ж, апрача нашай роты, з горада ўчора паімчаўся атрад коннай паліцыі. І казакаў, кажуць, выклікалі... Мужык яшчэ не дапяў, каб узяць зямлю голымі рукамі...

ПРОХАР (ляпнуўшы Саўку па плячы). Эх, Саўка! Ён табе за зямлю-матухну і ў агонь і ў ваду пойдзе. Я не раз бачыў мужыка, які сядзе вось у гэтай (паказвае з пальцаў краты) татавай хаце і Сібір прайшоў, і не аднаму такому заядламу служаку, не раўнуючы, як ты, галаву скруціў...

САЎКА. Ніяк не ўцямлю, навошта гэты разбой?

ПРОХАР (перабівае, з гнеўным дакорам). Людзі зямлю сваю бяруць, а ён «разбой»!

САЎКА (павысіўшы голас). А чаго яны гэтак даб'юцца? Два аршыны і толькі... Тут мірам трэба...

ПРОХАР. Вунь у пятым мірам хлеба прасілі!

САЎКА. Дык гэта ж у цара.

ПРОХАР (ускоквае з пня. Абуральна). Кінь плявузгаць! Аж слухаць моташна. Думаеш, хрэн за рэдзьку саладзейшы?

САЎКА (стараецца прыцішыць Прохара. Спакойным тонам). Ты, Прохар не гарачыся. Спачатку разбярэмся, а пасля кажы. Вось вазьмі: спрадвеку розныя рэвалюцыі, бунты, разня вядзецца, а чаго добрага дабіліся? Безвіннага люду безліч на той свет без пары пайшло. Палічы, колькі страты дзяржава церпіць праз гэта. А каб ціха было? Глядзі, чалавек з цягам часу мог бы на якую капейку ўзбіцца і зямлю памаленьку выкупляць. Ды і зверху палёгка павінна быць. Керанскі ўсё-такі хоць колькі ды прыкіне зямлі за нашу службу...

ПРОХАР. Ён не шкадуе для нашага брата... сягоння дае...

САЎКА (не разумеючы). Як? Салдатам?

ПРОХАР. Ага! Пятрэнку, Карандзею, Сымончыку..

Пауза.

САЎКА (з жалабнай тугой). Слаўныя хлопцы былі... А цяпер зямлю параць. (Уздыхнуўшы.) Мірам, толькі мірам, можна зямлі дабіцца і зажыць па-людску...

ПРОХАР. Чакай! Дадуць... Дагоняць ды яшчэ дадуць...

САЎКА (гнеўна). А што, па-твойму, на ражон патрэбна лезці? (Устае).

ПРОХАР (углядаючыся ўбок, перабівае). Пачакай! Глянь сюды! (Цягне Саўку за куст).

Саўка і Прохар назіраюць з-за куста.

САЎКА. Ведаеш, Прохар, што: давай затрымаем яго, хто б ён ні быў, хоць і з дакументамі, ды да ротнага пагонім. Што нам з ім доўга валаводзіцца? Ну, скажам, думалі — той самы бальшавік. Падазроны — і ўсё! А мы тым часам перакусім у мястэчку, дастанем курыва. Бо і другая ноч нас тут агорне, зноў холад і голад нам дыхту дадуць. Ды пярун яго ведае, калі тая змена прыдзе, і наогул ці будзе. Яшчэ добра, калі нашы хоць да вечара гэтую аперацыю скончаць.

ПРОХАР. Затрымаць, ты кажаш, і пагнаць? Не кепска было б. Толькі трэба, каб чалавеку супала ў адну дарогу да мястэчка, а то загонім яго за блізкі свет, а там будзе назад ісці ды нас праклінаць.

САЎКА. Пачні шкадаваць кожнага, сам ногі выцягнеш. Мы ж яго не на шыбеніцу павядзем.

ПРОХАР. Трэба ўсё па-людску рабіць.

САЎКА. Глядзі! Гэта ж нейкі паніч паўзе. Бачыш, у боцікках. Вось вазьмі такога, дык табе так дапякуць, што ты яшчэ тры дні есці не захочаш.

ПРОХАР. (уважліва прыглядаючыся). Ага! Пэўна-такі паніч. Бо мужык за сваё жыццё бывае ў ботах толькі пад вянцом, і то ў пазычаных... Вось не шкодзіла б пацягнуць гэтага туды, калі ён, скажам, без дакументаў бадзяецца...

САЎКА. Маўчы! Можа які-небудзь спецыяльна пераадзеўся ды пасты правярае. Бывалі ж у нас, дзякаваць богу, і такія...

ПРОХАР. Ліха яго ведае, можа і правяральшчык. На ўсякі выпадак я крыху адыйдуся ў бок свайго ўчастка. А ты тут дзейнічай. (Прыгнуўшыся, адыходзіць). Закурыць папрасі... і ў запас адну. Не забудзь! (Знікае ў кустах).

Саўка з вінтоўкай напагатове становіцца на сцежцы і чакае падарожнага. Неўзабаве паказваецца Вакуліч з невялікім рэчавым мяшком за плячыма. Ён, заўважыўшы, што Саўка перагарадзіў яму дарогу, спакойна падыходзіць да яго і прыпыняецца.

ВАКУЛІЧ. Добры дзень, салдацік! Што тут чуваць у нашых краях добрага?

САЎКА (акінуўшы Вакуліча позіркам з ног да галавы). Дакументы! Хто такі? Адкуль і куды дарогу трымаеш? (Вакуліч дастае з кішэні даведку і перадае Саўку. Той яе разглядае).

ВАКУЛІЧ. Закрылі фабрыку, дык дзе ты цяпер такім часам дзенешся. Вось і ідзеш да свайго роднага кутка.

САЎКА (трымае ў руках даведку Вакуліча, не ведаючы ці аддаць яе назад, ці забраць сабе). А твая дарога праз мястэчка ідзе?

ВАКУЛІЧ. Бачыце, чалавеча, яно так бліжэй выходзіць. На вярсты дзве...

САЎКА (кладзе даведку сабе ў кішэнь). Так... Прыдзецца цябе, браток, затрымаць, як падазронага.

ВАКУЛІЧ (здзіўлена). У дакументах усё гаворыцца: хто я такі і куды іду...

САЎКА. Адкуль мне ведаць, твая пісулька сапраўдная ці падробленая? У мястэчку разбяруцца.

ВАКУЛІЧ. Давайце, салдацік, так зробім: я цяпер праведаю сястру ў Забалоцці, а вечарам сам да вас зайду — у мястэчка якраз мне па дарозе будзе. А цяпер здарожыўся дзя...

САЎКА (перабівае). Не выйдзе! Вы арыштаваны!

ВАКУЛІЧ (Здзіўлена). Хто? Я?

САЎКА. А хто ж, па-твойму? Можа той куст альховы?

ВАКУЛІЧ. Я не разумею, як гэта?

САЎКА. Не размаўляць! Вытрасай сідар! Мала што ты будзеш несці. А можа ў ім (паказвае на мяшок) бомба, адкуль я ведаю?

ВАКУЛІЧ (усміхнуўшыся). Хіба я дурань такую біду на сваю галаву несці? Няхай яна праваліцца. (Кінуўшы позірк на мяшок). Вось толькі сухароў сабраў дзецям ды бабе на спадніцу аршынаў са два паркалю...

САЎКА (наставіўшы вінтоўку, сурова). Доўга табе загадваць буду? Развязвай!

ВАКУЛІЧ (пачынае развязваць мяшок і выкладаць з яго сухары). Вось што, не казаў я?

САЎКА (схапіўшы сухар, пачынае яго есці). Так я і паверыў. Наша служба такая, каб усё праверыць... (Канчае есці сухар, бярэ другі). Так, сухаркі...

ВАКУЛІЧ (спакойна пачынае завязваць мяшок.

Перабівае). Ну, а што тут у валасці добрага чуваць?

САЎКА (спахапіўшыся). Пачакай, пачакай! Ты што гэта мне зубы пачынаеш загаварваць? (Паказвае на мяшок). А ну, назад яго раскручвай!

ВАКУЛІЧ. Ды вы ж самі толькі што глядзелі і бачылі...

САЎКА. А скрутак той, што там?

ВАКУЛІЧ. Ды я ж казаў там на спадніцу паркалю аршыны са два...

САЎКА. Адкуль мне ведаць, можа ты казну аграбіў ды грошы нясеш? (Стараецца вырваць з рук Вакуліча мяшок, але той не выпускае). Ды што мне тут з табою ў бірулькі гуляць?! (Настаўляе на Вакуліча вінтоўку). Рукі ўгору.

ВАКУЛІЧ (нечакана вырывае з рук Саўкі вінтоўку і, адскочыўшы назад, накіроўвае яе на Саўку) Рукі ўгору!. Смялей, смялей падымай...

Саўка, падняўшы рукі, пачынае збянтэжана адыходзіць назад. Ён раптам закрычаў, каб яго голас пачуў Прохар.

ВАКУЛІЧ. Не пісні! Стой! А то... Я з табой як з чалавекам хачу пагаварыць. (Закінуўшы мяшок за плечы). Ты хто такі?

Саўка маўчыць.

ВАКУЛІЧ. Тваё прозвішча?.. Адказвай!

САЎКА (збянтэжана). Лыкаў..

ВАКУЛІЧ (углядаючыся ў твар Саўкі, зацікаўлена). Лыкаў?.. А-а! Саўка! Па бацьку Мікалаевіч?

Саўка здзіўлена глядзіць на Вакуліча.

ВАКУЛІЧ (мяняе тон, сурова). Што ж маўчыш, Савелі Мікалаевіч? Правільна я назваў?

САЎКА (апусціўшы галаву). Правільна.

ВАКУЛІЧ. Апусці рукі. Не бойся! (Разраджае вінтоўку. Патроны кладзе сабе ў кішэню). Бяры назад і не цацкайся з ёю. (Кідае пад ногі Саўкі вінтоўку).

САЎКА (збянтэжана паглядае то на вінтоўку, то на Вакуліча).

ВАКУЛІЧ. Смялей бяры!

САЎКА (падабраўшы вінтоўку, разгублена). Што?

ВАКУЛІЧ (дастаўшы з кішэні рэвальвер). Закінь сваю мяшалку за плечы, бо назад забяру, і табе тады не паздаровіцца.

Саўка выконвае загад Вакуліча.

ВАКУЛІЧ (іранічна). Прыдзецца, салдат Лыкаў, далажыць вашаму начальству, што вы вельмі спраўна службу неслі... (Мяняе тон). А цяпер я скажу, хто я такі. І тады, думаю, у другі раз ваша рука не падымецца мяне затрымліваць.

Нечакана з-за куста на плечы Вакуліча навальваецца Прохар.

ПРОХАР (крычыць). Саўка! Сюды!

На дапамогу Прохару кідаецца Саўка. Яны ўдвух валяць Вакуліча на зямлю. Завязваецца барацьба. У Вакуліча з рук выкручваюць рэвальвер і адзяюць яму наручнікі. Вакуліч застаецца ляжаць на зямлі. Саўка хоча непрыкметна схаваць патроны, якія выцягнуў з кішэні Вакуліча, але гэта заўважае Прохар.

ПРОХАР (да Саўкі). А ну, што там хаваеш?

САЎКА (не паказваючы). Ды нічога...

ПРОХАР (сурова). Паказвай! Не займайся марадзёрствам!

САЎКА. (паказваючы). Ды вось, патроны...

ПРОХАР (да Саўкі). А гэта што ён са зброяй тут аб'явіўся?

САЎКА (непрыкметна для Вакуліча пацягнуў Прохара за рукаў і адводзіць убок. Прыцішана). Напэўна, спецыяльна пад чужой маркай нашы пасты правяраць прыйшоў. Прыдзецца адпусціць. (Разгублена). Пакуль што ўсё добра атрымалася... Ён задаволен нашай службай... Нават сказаў, што так і камандаванню даложыць... Ён ведае маё імя і як па бацьку завуць...

ПРОХАР (гнеўна). Па-твойму, адпусціць? Я яму рукі назад закручу ды пеша паганю. Тут галодны сядзіш, дык ён не пытаецца аб гэтым...

САЎКА. Ну, ціха. Даю галаву на адрэз — ён правяраў.

ПРОХАР. Я яго правучу, як правяраць!

САЎКА. Ну, добра, замаўчы!

ПРОХАР. Што «добра»? Падымай яго ды марш!

На сцежцы паказваецца пастух Янка. За плячыма ў яго берасцяная труба, у руках — пуга, цераз плячо аж да кален звісае белая торба. Ён у лапцях, зрэбнай кашулі і ў шарачковых латаных портках.

САЎКА (да Вакуліча, лагодна). Прашу, пане, устаць. Прыдзецца ўсё-такі вас адвесці на праверку, як падазронага. Не маем права адпускаць, пакуль не высветлім.

ЯНКА (гледзячы на наручнікі Вакуліча. Са спачуваннем). За што цябе гэтак, сынок мой?

ВАКУЛІЧ. Не пытайцеся, бацька. (З намёкам, зразумелым толькі Янку). Лепш вазьміце ў мяне з плячэй мяшок ды перадайце яго Івану, і скажыце, што гэта ад стрыечнага брата Петруся.

САЎКА (да Вакуліча). Прашу з пабочнымі асобамі не размаўляць.

ПРОХАР (да Саўкі). Я дазваляю. (Да Янкі і Вакуліча). Калі ласка!

ЯНКА (працягвае размову з Вакулічам). А-а! Ведаю. Гэта таму Івану, што ў тым канцы вёскі жыве?

(Здымае з плячэй Вакуліча мяшок). А што яму яшчэ сказаць?

ВАКУЛІЧ (шматзначна). Няхай гэтыя сухары сваім дзецям раздасць.

Янка закідвае мяшок за плечы, але яго затрымлівае Саўка.

САЎКА. Пачакай, старына, яшчэ тут не праверана добра. (Вырывае мяшок з рук Янкі).

ВАКУЛІЧ (з абурэннем). Эх, правяральшчык! Сам сабе не верыць.

ПРОХАР (адводзіць Саўку ўбок. Ціха). Трэба разабрацца. Тут не тое, што ты думаеш. (Да Вакуліча). У вас дакументы якія-небудзь ёсць пры сабе?

САЎКА (перабівае). Я забраў... (Перадае даведку Вакуліча Прохару). Вось яны.

Прохар правярае дакументы Вакуліча. Саўка тым часам выцягвае з мяшка скрутак паркалю, з якога пасыпаліся лістоўкі.

ВАКУЛІЧ (да Саўкі). Трыццаць сярэбранікаў зарабіў?!

САЎКА (пачынае чытаць адну з лістовак). «Пастанова губеранскага сялянскага з'езду... Нам патрэбна зямля без выкупа... Кажуць, што памешчыкі за яе плацілі... а адкуль яны грошы бралі?.. Яны ў нас зямлю адабралі, а цяпер прыйшоў час яе назад...» (Спалохана перабірае лістоўкі). Што такое? Бальшавіцкія... (Гукае). Прохар, сюды! Той самы! (Паказвае лістоўку). Во, глядзі, (Падыходзіць да Вакуліча).

ВАКУЛІЧ (да Саўкі). Зямлі захацеў? (З агідай). Два аршыны для цябе людзі адмераюць! Запомні!

ПРОХАР (бярэ лістоўкі і з захапленнем чытае.). Правільна. Вось дзе наша зямля... Саўка! Ідзі сюды!

САЎКА. А што там такое?

ПРОХАР. Давай хутчэй. Паслухай, што Ленін пра зямлю піша.

Гэтым часам да Прохара набліжаецца Янка. Але на яго ніхто не звяртае ўвагі.

САЎКА (падыходзіць да Прохара). Ну, што такое тут вычытаў?

ПРОХАР (нібы па сакрэту). Слухай ды на вус матай. (Чытае лістоўкі). «Праект рэзалюцыі па аграрнаму пытанню. Першае. Усе памешчыцкія і прыватнаўласніцкія землі, а таксама ўдзельныя, царкоўныя і гэтак далей павінны неадкладна перайсці да народа без усякага выкупа. Другое. Сялянства павінна арганізавана, праз Саветы сялянскіх дэпутатаў, браць усю зямлю на месцах неадкладна для гаспадарчага распараджэння ёю...» (З радасцю б'е Саўку рукою па плячы). Ну, разумееш?

САЎКА (спалохана махнуўшы рукою). Кінь ты іх чытаць! (Адыходзіць далей ад Прохара).

Прохар працягвае чытаць лістоўкі. Некаторыя з іх непрыкметна ад Саўкі хавае сабе ў кішэню, астатнія акуратна загортвае ў кавалак паркалю і кладзе назад у мяшок. Гэта ўсё заўважае Вакуліч.

ЯНКА (да Прохара). Чытай, паночку, уголас чытай...

САЎКА (да Янкі). А ты што кумекаеш у гэтым?

ЯНКА. Ды я, паночку, так сабе...

САЎКА. А чаго ты тут рот свой развіў аж да самых вушэй ды глядзіш, як баран на новыя вароты?

ЯНКА. У вас, паночку, розуму пазычаць не збіраюся. Як мне бог даў, так я і разумею гэтае святое пісанне...

САЎКА (сурова). Пагаворыш мне тут.. Вось як

разам з гэтым бальшавіком паганю цябе пеша аж у мястэчка, дык там...

ЯНКА. Паночку, куды вы думаеце хоць бы гэтага чалавека гнаць пеша? Я вам каняку з калёсамі дам. Тут якраз мае дзеці па жэрдкі прыехалі.

ПРОХАР (закруціўшы мяшок, занепакоена агляннуўся па баках, з трывогаю да Янкі). А ну, бацька, выбірайся адгэтуль! (Бярэ за рукаў Янку). Давай, давай, хутчэй... без аглядкі, каб і блізка нагі тваёй тут не было!

ЯНКА (аглянуўшыся, да Вакуліча). Не бойцеся. Вам ісці не прыдзецца. Я борздзенька... (Знікае ў кустах).

ПРОХАР (падышоў да Саўкі і адвёў яго руку са зброяй ад Вакуліча. Спакойна). Апусці!

САЎКА (збянтэжана). Што?

ПРОХАР. Ды так сабе... Апусці, кажу, зброю!

САЎКА. Ты што надумаў? Я не разумею...

ПРОХАР. Затое я разумею!

САЎКА (пасля некаторых ваганняў нехаця апускае вінтоўку). Магу, калі табе так хочацца... Але глядзі, каб твой качан з плячэй не зляцеў.

ПРОХАР (прыцішана грозіць Саўку). Калі будзе ляцець, дык запомні, твой першы!

САЎКА. (спалохана). А пры чым тут я?.. Я нічога... за мяне не бойся. Сам рабі з ім, што хочаш. Толькі хутчэй, каб ніхто не бачыў і не чуў...

ПРОХАР. Паспееш! Я з ім паразмаўляю і толькі!

САЎКА (схамянуўшыся). Пачакай! (Да Вакуліча). Ты хто такі? Прызнавайся!

ВАКУЛІЧ (спакойна). Арыштаваны, якога заўтра па тваёй міласці павесяць.

САЎКА (збянтэжана да Прохара). Здаецца, я яго недзе бачыў... і адкуль ён маё прозвішча ведае?

ПРОХАР. Супакойся. Усё будзе добра. А прозвішча ты сам яму сказаў.

САЎКА. Калі?

ПРОХАР. Лепш памаўчы. Я не глухі быў, і нават бачыў, як ты са страху і зброю сваю яму аддаў.

САЎКА (загарэўшыся). Прохар! Ты што гэта?

ПРОХАР (перабівае). Усё! Маўчы! Аб гэтым пасля пагаворым. А цяпер, каб не зляцеў і твой качан, дык лепш паназірай, каб ніхто сюды не ішоў. (Пакідае разгубленага Саўку і падыходзіць да Вакуліча).

ВАКУЛІЧ (спакойна). У мяне ўсё, таварыш, вядзіце...

ПРОХАР (знімае з рук Вакуліча наручнікі. Са спагадай). Таварыш... (Паціскае яму руку і перадае назад рэвальвер з дакументамі). Вазьміце...

ВАКУЛІЧ. Вялікае вам дзякуй. Вы — чалавек.

ПРОХАР (вінавата). Прабачце. Мы спачатку прынялі вас за свайго пераадзетага правяральшчыка пастоў. Хацелі правучыць яго за такія правакацыі. (Мяняе тон. Да Саўкі). Саўка, аддай патроны чалавеку, якія ўзяў з кішэні.

Саўка стаіць воддаль, апусціўшы галаву, быццам бы Прохар не да яго.

ПРОХАР (не сунімаецца). Аддай, кажу!

ВАКУЛІЧ (пакруціўшы барабан рэвальвера). Ён сваё забраў.

ПРОХАР (аглядаючыся, дастае з кішэні схаваную лістоўку і паказвае Вакулічу). Няўжо гэта сам Ленін піша?

ВАКУЛІЧ. Ленін, браток, Ленін... (Развязвае мяшок). Я думаю, на вас спадзявацца можна. (Дастае пачак лістовак і перадае іх Прохару. Ціха). Гэта для вашага палка. Пастарайцеся раздаць надзейным лю-

дзям, каб лістоўкі трапілі да кожнага салдата.

ПРОХАР (хаваючы лістоўкі за пазуху). Зраблю!

ВАКУЛІЧ. Вы з якой роты?

ПРОХАР. З першай. Яна ўчора ў Галадранку і Барачкі прыйшла.

ВАКУЛІЧ. А хто вы будзеце?

ПРОХАР. Прохар Беззямельны.

ВАКУЛІЧ (устае. Ціха, каб не чуў Саўка). Таварыш Беззямельны, днямі да вас прыдзе наш чалавек. Яго пароль: «Я ад стрыечнага брата Петруся». Вы на гэта яму павінны адказаць: «Як яго здароўе?». З ім і дамовіцеся аб усім. А мне пара ў дарогу.

У гэты час з-за куста паказваецца пастух Янка. Яго ніхто не заўважае. Ён камусьці падае знак рукою акружыць Прохара і Саўку, а затым хаваецца за кустом.

ПРОХАР (затрымліваючы Вакуліча). Скажыце, а вы ад самога Леніна?

ВАКУЛІЧ. Ад Леніна, браток.

ПРОХАР (з цікавасцю). А які ён і што робіць цяпер?

ВАКУЛІЧ. Асабіста Леніна мне не давялося бачыць. А што робіць Ленін, дык відаць: народ за зямлю, за шчасце, за волю падымае.

ПРОХАР (ідзе побач з Вакулічам). Я правяду вас да кладак праз рэчку. Там мой пост. А далей няма пастоў, смела ідзіце. (Мяняе тон). Бачыце, і Ленін за тое, каб усіх разам падняць на рэвалюцыю: і рабочых, і сялян, і салдат. А то што было: выступіць адна вёска ці полк, а другія маўчаць. Ды і людзі неаднолькавыя бываюць: адзін табе хоць сёння за народ галаву сваю пакладзе, а другі, вось як гэты пастух, пагавары з ім, зямлі хоча аж лопаецца, здаец-

ца, і рукамі і нагамі за бальшавікоў і рэвалюцыю, а варта тупнуць на яго — бяжыць за канякай з калёсамі.

Янка выходзіць са стрэльбай з-за куста і перагароджвае ёю дарогу Прохару.

ЯНКА. (падае каманду). Хлопцы! Акружай!

Заварушыліся кусты, праз якія паказаліся вілы, косы, сякеры, і штыкі вінтовак. Прохар спалохана падаўся назад. Саўка разгублена пазірае на касу, якая паказалася перад самым яго носам.

ЯНКА (іранічна). Што ж паночку, «каняка з калёсамі» гатова да вашых паслуг... Прашу, панове, сядайце!

Саўка збянтэжана кідае позірк на Янку, спалохана аглядаецца.

ЯНКА (апусціўшы стрэльбу, падае каманду). Хлопцы! Апусціць зброю!

Знікаюць за кустамі вілы, косы, сякеры і штыкі.

ВАКУЛІЧ (да Янкі). Тут свае, бацька. (Паціскаючы руку). Малайчына!

ЯНКА (паказваючы за кусты). А там, думаеце, чужыя? (Да Прохара). Я чуў вашу размову. Дай бог, каб ты, сынок, да канца застаўся чалавекам. (Заўважыўшы Саўку). А-а! Голубе! Мы, здаецца, старыя знаёмыя. (Падыходзіць да Саўкі і настаўляе на яго стрэльбу). А што ты кумекаеш у гэтым?

Саўка стаіць моўчкі, апусціўшы галаву.

ЯНКА (стараецца дакарыць словамі, якія сказаў калісьці Саўка). «Што? Развіў свой рот аж да самых вушэй і глядзіш, як баран на новыя вароты?»

Прохар і Вакуліч падыходзяць да Саўкі.

ВАКУЛІЧ. Што ж, Саўка, не пазнаеш мяне?

Саўка ўважліва ўглядаецца ў твар Вакуліча.

ВАКУЛІЧ. А хто цябе, падшыванца, калісьці сек крапівою ў чужым агародзе? Не памятаеш?

САЎКА (у радасным здзіўленні). Вы! Дзядзька Васіль?

ВАКУЛІЧ. Цяпер я не Васіль.

САЎКА (вінавата). Прабачце. (Папраўляючыся). Васіль Іванавіч...

ВАКУЛІЧ. Эх, Саўка! Цяжка табе, сынку стражніка, угадаць, хто я такі і сягоння перад табою. Можа калі - небудзь пашкадуеш, што адпусціў. А мог бы вялікія грошы за маю галаву атрымаць... і зямлі...

САЎКА (уздыхнуўшы). Мяне не бойцеся. Я нічога тут не бачыў і не чуў.

ВАКУЛІЧ (паклаўшы руку на плячо Саўкі). Саўка! Падымі галаву ды агляніся, пакуль не позна! Усё пачуеш, усё ўбачыш.

САЎКА (глянуўшы на небасхіл, спалохана). Ох і навальніца страшэнная насоўваецца! (Да Вакуліча). Можа перачакаеце, пакуль перагоніць? Тут усё ж зацішней будзе.

ВАКУЛІЧ. Хто не зведаў буры, той не ўбачыць сонца! Не дайду я, дык дойдуць другія, нас мільёны... (Перадае пачак лістовак Янку). Гэта для Казіміраўкі і Махаедаў...

Чуваць блізкі гул грому.

ВАКУЛІЧ (прыслухоўваючыся). Што ж, сябры, мне пара!

Пад посвістам магутнага ветру і грозны гул грому рукі рабочага Вакуліча, салдата Прохара і селяніна Янкі, як сімвал, сплятаюцца разам. Яны ідуць насустрач ветру. Саўка стаіць адзін. Ён спачатку хоча кінуцца да кустоў, каб схавацца ад буры, але пасля некаторых ваганняў застаецца на месцы.

ЗАСЛОНА